

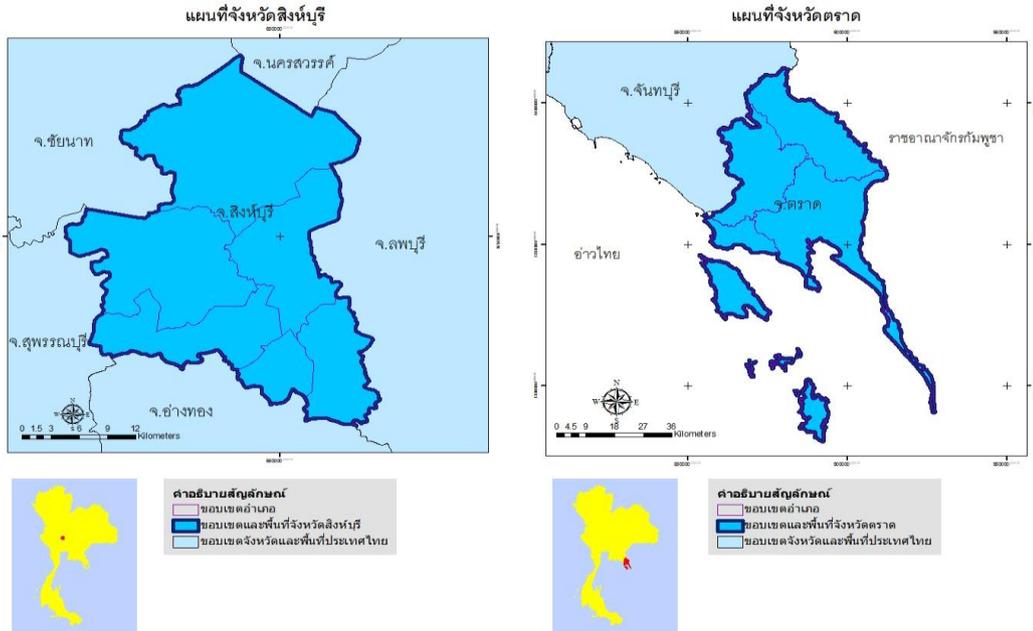
ส่วนที่ ๓ ปัจจัยและความสามารถในการบริหารจัดการเมืองเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุในภาคกลาง

บทที่ 1

บทนำ

การใช้พื้นที่เทศบาลเมืองสิงห์บุรีและเทศบาลเมืองตราดเป็นตัวแทนของการศึกษาการจัดการเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในภาคกลางก็ด้วยเหตุผลดังที่ระบุไว้ในระเบียบวิธีการศึกษา กล่าวคือ คณะผู้วิจัยได้เลือกจังหวัดที่มีสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุสูงสุดในแต่ละภูมิภาคซึ่งเป็นข้อมูลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยในปี 2548 โดยอ้างอิงผลการศึกษาวิจัย “แนวทางและมาตรการส่งเสริมการมีงานทำในผู้สูงอายุ: โครงการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ไปสู่การปฏิบัติ” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากเทศบาลนครนนทบุรี, เทศบาลเมืองสิงห์บุรี เทศบาลเมืองตราด เทศบาลเมืองลำพูน เทศบาลเมืองอุทัยธานี เทศบาลนครนครราชสีมา เทศบาลเมืองชัยภูมิ **เทศบาลเมืองสิงห์บุรี และเทศบาลเมืองตราด** เป็นตัวแทนของ 9 ภูมิภาคได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล, ภาคกลาง, ภาคตะวันออก, ภาคเหนือตอนบน, ภาคเหนือตอนล่าง, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน, ภาคต่อ.เฉียงเหนือตอนล่าง, ภาคใต้ตอนบน, และภาคใต้ตอนล่าง ตามลำดับ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงสอดคล้องกับโจทย์การวิจัยเร่งด่วนในปัจจุบันประมาณ พ.ศ. 2554 ของวช. ซึ่งมีเหตุผลความจำเป็นในการศึกษาหาข้อเท็จจริงสำหรับจังหวัดที่อยู่ในข่ายได้รับผลกระทบหรือมีปัญหาความรุนแรง อันเกิดจากจากสังคมผู้สูงอายุมากเป็นลำดับต้นๆ จากสัดส่วนดังกล่าว

ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสิงห์บุรีและจังหวัดตราด *

ภาพที่ 14 แผนที่จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดตราด

ข้อมูลของจังหวัดสิงห์บุรี

จังหวัดสิงห์บุรี ตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทยห่างจากกรุงเทพมหานคร ไปทางทิศเหนือตามถนนสายเอเชีย 142 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 822.478 ตารางกิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท และอำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์
 ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอไชโย อำเภอโพธิ์ทอง และอำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอบ้านหมี่ และอำเภอท่าเรือ จังหวัดลพบุรี
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาทและอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

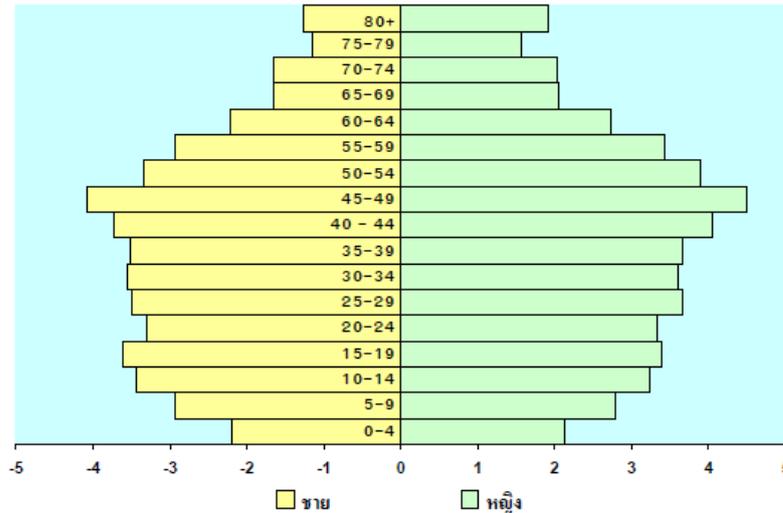
เศรษฐกิจ การเมือง สังคมวัฒนธรรม

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้าน เกษตรกรรม ร้อยละ 80 ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัด นับถือศาสนาพุทธ มีวัด 178 วัด ภิภษุ 1,714 รูป สามเณร 486 รูป โบสถ์คริสต์ 2 แห่ง ประชากรนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 99.49 คริสต์ ร้อยละ 0.15 และอิสลาม ร้อยละ 0.36

* ข้อมูลจากสำนักงานจังหวัด, สำนักงานสาธารณสุข, สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, และเทศบาลในพื้นที่

จังหวัดสิงห์บุรี แบ่งการปกครองออกเป็น 6 อำเภอ 43 ตำบล 364 หมู่บ้าน 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 34 องค์การบริหารส่วนตำบล 1 เขตการเลือกตั้ง 1 เทศบาลเมืองสิงห์บุรี และ 7 เทศบาลตำบล

ข้อมูลประชากรจังหวัดสิงห์บุรี

ภาพที่ 15 พีรามิดประชากรปี 2553 (มิ.ย. 2553)

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสังคมผู้สูงอายุ

สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุของจังหวัดสิงห์บุรีเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 16.20 ในปี 2546 เป็นร้อยละ 16.56, 16.77, 17.04, 17.19, 17.56 และ 18.14 ในปี 2547-2552 ตามลำดับซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาวะสังคมผู้สูงอายุของจังหวัดสิงห์บุรีมีแนวโน้มที่รุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุทั้งสิ้น 17,355 คน คิดเป็นร้อยละ 42.54 ในขณะที่ข้อมูลด้านสุขภาพเป็นดังนี้

1. ความสามารถในการดูแลช่วยเหลือตนเองของผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี

- 1.1 ดูแลช่วยเหลือตัวเองได้ มีสัดส่วนลดลง
- 1.2 ดูแลช่วยเหลือตัวเองได้บ้าง มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น
- 1.3 ดูแลช่วยเหลือตนเองไม่ได้เลย มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น

จากข้อมูลแสดงถึงการเสื่อมในสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุปรากฏชัดเจนในแต่ละปี

2. การมีโรค(เบาหวาน ความดัน) มีผู้สูงอายุที่มีโรคมีสัดส่วนที่สูงขึ้น แต่สัดส่วนของการมีภาวะแทรกซ้อนน้อยลง แสดงถึงการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพและควบคุมโรคได้ดีขึ้น

3. ปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ พบว่าสัดส่วนปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพผู้สูงอายุเรื่องสูบบุหรี่, ดื่มสุราและด้านอาหารลดลง ขณะที่ปัจจัยเสี่ยงด้านการออกกำลังกายเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตามในด้านการดูแลสร้างเสริมสุขภาพนอกจากโรงพยาบาลจังหวัดสิงห์บุรีจะมีคลินิกผู้สูงอายุและการบริการเฉพาะทางให้กับผู้สูงอายุทั้งในเชิงป้องกันและการแก้ไขแล้วยังมีระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยการออกไปเยี่ยมบ้าน (home health care) รวมทั้งการสนับสนุนบริการทางด้านสุขภาพร่วมกับหน่วยงานอื่นด้วยเช่นกัน

ข้อมูลของจังหวัดตราด

ที่ตั้ง

จังหวัดตราดตั้งอยู่ภาคตะวันออกของประเทศไทยห่างจากกรุงเทพฯ 315 กม. มีเนื้อที่ประมาณ 2,819 ตร.กม. และเป็นพื้นที่ตามเขตปกครองทางทะเลประมาณ 7,257 ตร.กม. มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงและประเทศเพื่อนบ้านดังนี้ ทิศเหนือติดต่อกับอำเภอของจังหวัดจันทบุรีและประเทศ กัมพูชา ทิศใต้ติดต่อกับอ่าวไทยและน่านน้ำทะเลประเทศกัมพูชา ทิศตะวันออกติดต่อกับประเทศกัมพูชามีทิวเขาบรรทัดเป็นแนวกั้น เขตแดนทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอของจังหวัดจันทบุรี

ลักษณะภูมิประเทศ มีอาณาบริเวณทั้งที่เป็นแผ่นดินและพื้นน้ำประกอบด้วยเทือกเขาสูงอุดมด้วยป่าเบญจพรรณ และป่าดิบทาง ส่วนบริเวณหมู่เกาะต่างๆ ทางด้านใต้ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงเช่นเดียวกัน ตอนเหนือเป็นที่ราบบริเวณภูเขา ตอนกลางเป็นที่ราบลุ่มน้ำที่อุดมสมบูรณ์แล้วลาดลงเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลสภาพภูมิประเทศที่ปรากฏจึงแบ่งเป็น 4 ลักษณะคือ

1. บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเหมาะสำหรับทำนาข้าวและปลูกผลไม้
2. ที่ราบบริเวณภูเขาบริเวณนี้มีพื้นที่กว้างขวางมากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำสวนผลไม้ยางพาราและสับปะรด

3. ที่สูงบริเวณภูเขาบริเวณที่เป็นเกาะต่างๆ ซึ่งส่วนมากมีสภาพเป็นพื้นที่ป่าไม้

4. ที่ราบต่ำชายฝั่งทะเลบริเวณพื้นที่แห่งนี้เป็นที่ราบชายเลนอย่างหนาแน่นและยังเป็นสถานที่เลี้ยงสัตว์น้ำบางชนิดด้วย“ตราด” เป็นจังหวัดสุดท้ายที่ทะเลตะวันออกมีรูปร่างลักษณะคล้ายหัวช้างมีจำนวนเกาะ 52 เกาะ มีความหลากหลายด้านชีวภาพประกอบด้วยน้ำตก ภูเขา ทะเล อีกทั้งมีแนวปะการังที่งดงามและมีความอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม รวมถึงเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่น่าภูมิใจห่างจากกรุงเทพมหานคร 315 กิโลเมตรตามเส้นทางสายบางนา-บ้านบึง-แกลง-ตราด

ประชากร

ประชากรของจังหวัดตราด รวมทั้งสิ้น 221,145 คน แบ่งเป็น ชาย 111,275 คน หญิง 110,180 คน ความหนาแน่นของประชากรมีการกระจายตัวสูงสุดที่ อ. เมือง ร้อยละ 41.44 รองลงมาได้แก่ อ. เขาสมิง อ.ปอไร่ อ. คลองใหญ่ อ. แหลมงอบ อ. เกาะช้าง และ อ.เกาะกูด

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสังคมผู้สูงอายุ

รายงานผลการสำรวจข้อมูลสถานภาพของผู้สูงอายุ และคนพิการของจังหวัดตราด ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตราด และเครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วัดไผ่ล้อม จังหวัดตราด สำรวจเมื่อเดือนมิถุนายน 2552 (ข้อมูลนี้ขาดตัวเลขของเขตรับผิดชอบ สสอ. บ่อไร่ รพ.เขาสมิง และอำเภอเกาะกูด) จำนวนผู้สูงอายุที่สำรวจได้ทั้งสิ้นจำนวน 20,174 คนสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 27 รายงานผลการสำรวจข้อมูลสถานภาพของผู้สูงอายุ และคนพิการของจังหวัดตราด

ประเภท	จ.น.(คน)	ร้อยละ
1. การมีสวัสดิการทั่วไป		
ราชการบำนาญ	524	2.6
สมาชิกกลุ่มสัจจะฯ	5,250	26.1
ประกันชีวิต	3,275	16.3
อื่นๆ	603	3
ไม่มีสวัสดิการใดๆ	10,522	52.2
2. สภาพที่อยู่อาศัย		
ไม่มีที่อยู่	12	0.06
ต้องซ่อมแซม	204	1
ทรุดโทรม	523	2.6
ปกติ	13,310	66
สภาพดี	6,125	30.5
3. สถานการณ์พึ่งพิงและการมีผู้ดูแล		
อยู่คนเดียว	299	1.5
ผู้ดูแลเป็นคนอื่น	89	0.5
ผู้ดูแลเป็นคนในบ้าน	7,949	39.6
ดูแลตนเองได้	11,837	58.7
4. ข้อมูลคนพิการ		
จำนวนที่สำรวจได้ทั้งสิ้น	2,196	100
5. สภาพที่อยู่อาศัย		
ไม่มีที่อยู่	8	0.36
ต้องซ่อมแซม	31	1.42
ทรุดโทรม	121	5.51
สภาพปกติ	1,615	73.54
สภาพดี	421	19.07

ประเภท	จ.น.(คน)	ร้อยละ
6. สถานการณ์พึงพิงและการมีผู้ดูแล		
อยู่คนเดียว	24	1.09
ผู้ดูแลเป็นคนอื่น	52	2.37
ผู้ดูแลเป็นคนในบ้าน	1,380	62.84
ดูแลตนเองได้	740	33.69

ที่มา: ยุทธศาสตร์จังหวัดปี พ.ศ. 2552 (ในส่วนของพม.จ.ตราด)

บทที่ 2

ผลการวิจัยเชิงปริมาณของภาคกลาง

จากการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้สูงอายุที่ทำให้ทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่างๆ กับการใช้กรอบแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุขององค์การอนามัยโลกมาทดสอบ เพื่อสำรวจตัวแปรและตัวชี้วัดเหล่านั้นอันจะนำมาซึ่งกรอบแนวคิดการสร้างเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในสังคมไทย ตามกรอบแนวคิดที่กล่าวมาแล้วนั้น ผ่านการนำเสนอตามกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากบัญชีครัวเรือนของผู้สูงอายุจาก 9 จังหวัด ใน 5 ภูมิภาค โดยจะได้นำเสนอข้อมูลของเมืองที่เป็นตัวแทนจังหวัดในภาคกลางดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทั่วไปของข้อมูล
2. ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง
3. การวิเคราะห์ปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมของเมืองที่รองรับสังคมผู้สูงอายุในภาคกลาง
4. การเปรียบเทียบข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างของเมือง 2 เมืองในภาคกลาง
5. การเปรียบเทียบปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมของเมืองที่รองรับสังคมผู้สูงอายุของเมือง 2 เมืองในภาคกลาง

1. ลักษณะทั่วไปของข้อมูล

ลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน กล่าวคือ

ส่วนแรก	เป็นการสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ส่วนที่สอง	เป็นแบบสอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพในเมืองหรือสภาพภายในเขตเทศบาล
ส่วนที่สาม	ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับเมืองหรือเทศบาลที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ

2. ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองตราดและสิงห์บุรีเป็นตัวแทนที่เป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเมืองหรือเทศบาลในภาคกลาง โดยมีจำนวนจังหวัดสิงห์บุรี 373 คนและจังหวัดตราด 384 คน รวมผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 757 คน ดังมีรายละเอียดคือ

2.1 เพศ

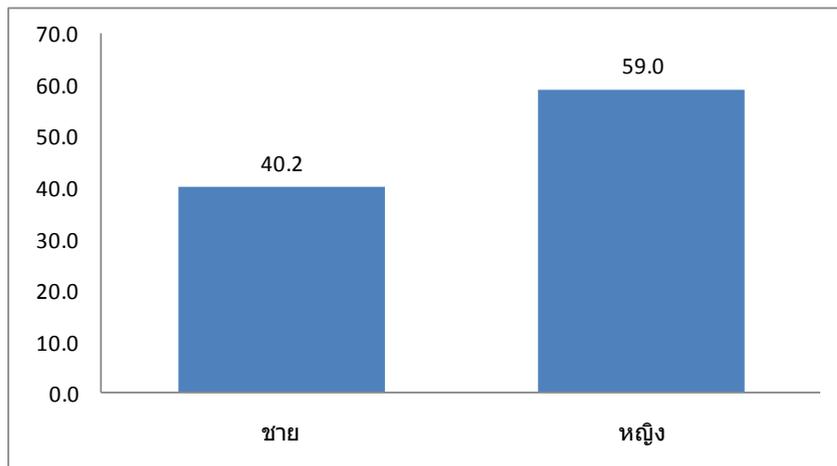
กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 59.0) มีจำนวนมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 40.2) และมีผู้ที่ไม่ระบุเพศ (ร้อยละ 0.8)

(ดูตารางที่ 28 และแผนภูมิที่ 15)

ตารางที่ 28 แสดงร้อยละของเพศ

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง		กลุ่มตัวอย่าง	
		จำนวน (n = 757)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	304	40.2
	หญิง	447	59.0
	ไม่ระบุ	6	0.8
รวม		757	100.0

แผนภูมิที่ 15 แสดงร้อยละของเพศ

2.2 อายุ

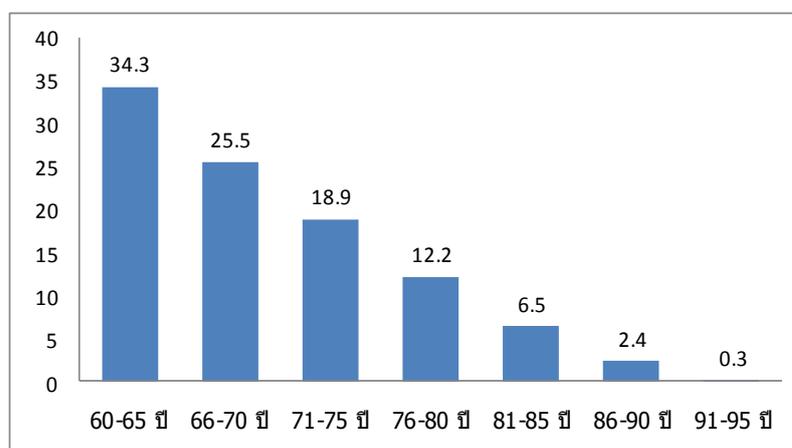
พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลมีช่วงอายุ 60-65 ปี (ร้อยละ 34.3) มากที่สุด รองลงมาคือ 66-70 ปี (ร้อยละ 25.5) ช่วงอายุที่น้อยที่สุดคือ 91-95 ปี (ร้อยละ 0.3) และมีผู้ที่ไม่ระบุอายุ (ร้อยละ 0.5)

(ดูตารางที่ 29 และแผนภูมิที่ 16)

ตารางที่ 29 แสดงร้อยละของอายุ

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มตัวอย่าง	
	จำนวน (n = 757)	ร้อยละ
อายุ 60-65 ปี	258	34.3
66-70 ปี	192	25.5
71-75 ปี	142	18.9
76-80 ปี	92	12.2
81-85 ปี	49	6.5
86-90 ปี	18	2.4
91-95 ปี	2	0.3
ไม่ระบุ	4	0.5
รวม	757	100.0

แผนภูมิที่ 16 แสดงร้อยละของอายุ

2.3 การศึกษา

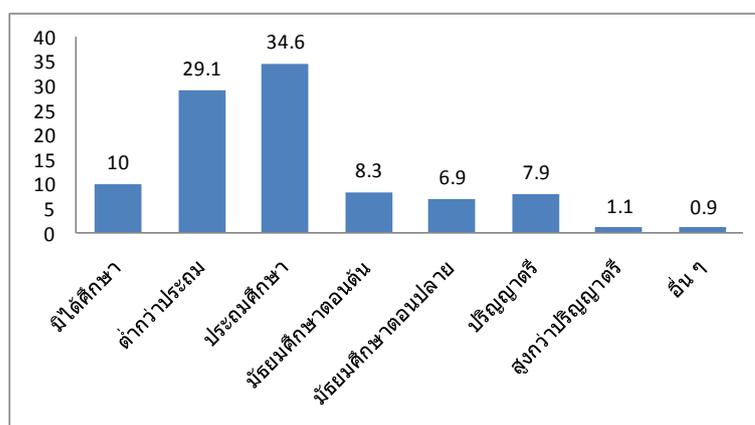
พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลมีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 34.6) มากที่สุด รองลงมาคือต่ำกว่าระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 29.1) และระดับการศึกษาอื่น ๆ น้อยที่สุด (ร้อยละ 0.9) และมีผู้ที่ไม่ระบุระดับการศึกษา (ร้อยละ 1.2)

(ดูตารางที่ 30 และแผนภูมิที่ 17)

ตารางที่ 30 แสดงร้อยละของการศึกษา

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มตัวอย่าง	
	จำนวน (n = 757)	ร้อยละ
การศึกษา		
มิได้ศึกษาในระบบ	76	10.0
ต่ำกว่าประถม	220	29.1
ประถมศึกษา	262	34.6
มัธยมศึกษาตอนต้น	63	8.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย	52	6.9
ปริญญาตรี	60	7.9
สูงกว่าปริญญาตรี	8	1.1
อื่น ๆ	7	0.9
ไม่ระบุ	9	1.2
รวม	757	100.0

แผนภูมิที่ 17 แสดงร้อยละของการศึกษา

2.4 อาชีพ

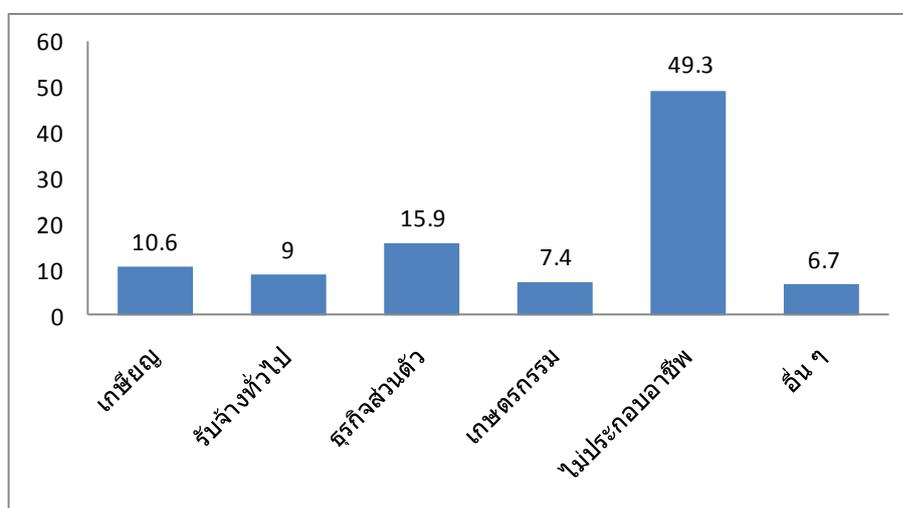
พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลไม่ประกอบอาชีพ (ร้อยละ 49.3) มากที่สุด รองลงมาคือธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 15.9) และอื่น ๆ น้อยที่สุด (ร้อยละ 6.7) และมีผู้ที่ไม่ระบุอาชีพ (ร้อยละ 1.2)

(ดูตารางที่ 31 และแผนภูมิที่ 18)

ตารางที่ 31 แสดงร้อยละของอาชีพ

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มตัวอย่าง	
	จำนวน (n = 757)	ร้อยละ
อาชีพ		
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจเกษียณ	80	10.6
รับจ้างทั่วไป	68	9.0
ธุรกิจส่วนตัว	120	15.9
เกษตรกรรวม	56	7.4
ไม่ประกอบอาชีพ	373	49.3
อื่น ๆ	51	6.7
ไม่ระบุ	9	1.2
รวม	757	100.0

แผนภูมิที่ 18 แสดงร้อยละของอาชีพ

2.5 รายได้

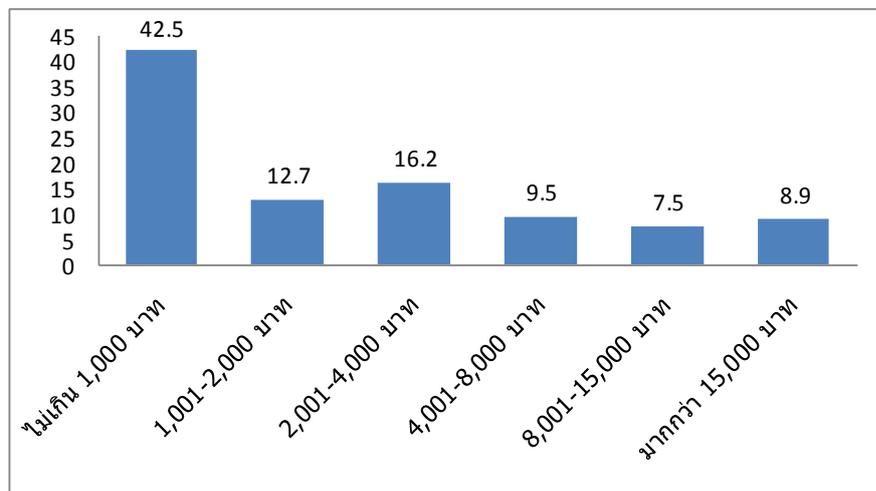
พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลมีรายได้ไม่เกิน 1,000 บาท (ร้อยละ 42.5) มากที่สุด รองลงมาคือ 2,001-4,000 บาท (ร้อยละ 16.2) และ 8,001-15,000 บาท น้อยที่สุด (ร้อยละ 7.5) และมีผู้ที่ไม่ระบุรายได้ (ร้อยละ 2.6)

(ดูตารางที่ 32 และแผนภูมิที่ 19)

ตารางที่ 32 แสดงร้อยละของรายได้

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มตัวอย่าง	
	จำนวน (n = 757)	ร้อยละ
รายได้		
ไม่เกิน 1,000 บาท	322	42.5
1,001-2,000 บาท	96	12.7
2,001-4,000 บาท	123	16.2
4,001-8,000 บาท	72	9.5
8,001-15,000 บาท	57	7.5
มากกว่า 15,000 บาท	67	8.9
ไม่ระบุ	20	2.6
รวม	757	100.0

แผนภูมิที่ 19 แสดงร้อยละของรายได้

3. การวิเคราะห์ปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมของเมืองที่รองรับสังคมผู้สูงอายุ

3.1 ปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมด้านพื้นที่โล่งแจ้ง และอาคารสถานที่ต่างๆในเขตเมือง

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพในเมืองหรือสภาพภายในเขตเทศบาลด้านอาคารและพื้นที่สาธารณะ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.49$) ซึ่งมีข้อน่าสังเกตว่าปัจจัยด้านความเอื้อเพื่อของพนักงานขับรถจะมีค่าต่ำสุด และปัจจัยด้านความสะดวกและปลอดภัยของพื้นที่สาธารณะจะมีค่าค่อนข้างสูงสุด

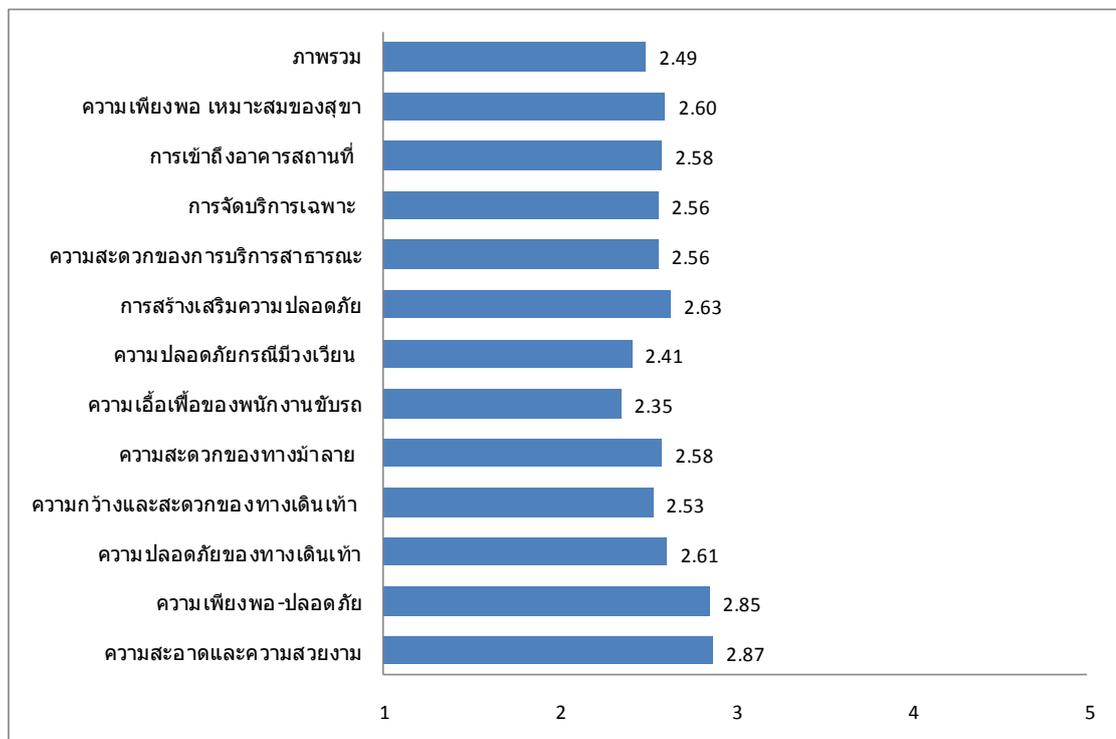
(ดูตารางที่ 33 และแผนภูมิที่ 20)

ตารางที่ 33 ระดับคะแนนของตัวแปรพื้นที่โล่งแจ้งและอาคารสถานที่ต่างๆ ในเขตเมืองจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาล

พื้นที่โล่งแจ้ง และอาคาร สถานที่ต่างๆในเขตเมือง (Outdoor Spaces And Buildings)	ระดับการพบเห็น					$\bar{X}$	SD	ระดับ การพบ เห็น
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
1. ความสะอาดและความ สวยงามของพื้นที่สาธารณะ	33 (4.4)	128 (16.9)	364 (48.1)	177 (23.4)	55 (7.3)	2.87	0.92	ปานกลาง
2. ความเพียงพอ-ปลอดภัย ของพื้นที่สีเขียวและที่นั่ง กลางแจ้ง	25 (3.3)	161 (21.3)	316 (41.7)	189 (25.0)	66 (8.7)	2.85	0.96	ปานกลาง
3. ความปลอดภัยของ ทางเดินเท้าหรือฟุตบอล	29 (3.8)	119 (15.7)	257 (33.9)	235 (31.0)	117 (15.5)	2.61	1.04	ปานกลาง
4. ความกว้างและสะดวกของ ทางเดินเท้า	30 (4.0)	108 (14.3)	247 (32.6)	224 (29.6)	148 (19.6)	2.53	1.07	น้อย
5. ความสะดวกของทางม้า ลาย	28 (3.7)	117 (15.5)	249 (32.9)	239 (31.6)	124 (16.4)	2.58	1.05	น้อย
6. ความเอื้อเพื่อของพนักงาน ขับรถประจำทาง	13 (1.7)	109 (14.4)	209 (27.6)	232 (30.6)	194 (25.6)	2.35	1.06	น้อย
7. ความปลอดภัยกรณีมีวง เวียน	21 (2.8)	113 (14.9)	227 (30.0)	197 (26.0)	199 (26.3)	2.41	1.11	น้อย
8. การสร้างเสริมความ ปลอดภัยในพื้นที่โล่งแจ้ง	24 (3.2)	139 (18.4)	264 (34.9)	197 (26.0)	133 (17.6)	2.63	1.06	ปานกลาง
9. ความสะดวกของการ บริการสาธารณะต่างๆ	29 (3.8)	132 (17.4)	222 (29.3)	228 (30.1)	146 (19.3)	2.56	1.10	น้อย
10. มีการจัดบริการเฉพาะ	22 (3.0)	137 (18.3)	244 (31.9)	194 (26.0)	160 (21.3)	2.56	1.09	น้อย

	(2.9)	(18.1)	(32.2)	(25.6)	(21.1)			
11. ความสะดวกในการเข้าถึงอาคารสถานที่	26	126	253	209	143	2.58	1.07	น้อย
12. ความเพียงพอ เหมาะสมของห้องน้ำหรือสุขา	24	122	284	187	140	2.60	1.05	น้อย
	(3.2)	(16.1)	(37.5)	(24.7)	(18.5)			
ภาพรวม	19	143	203	224	168	2.49	1.10	น้อย
	(2.5)	(18.9)	(26.8)	(29.6)	(22.2)			

แผนภูมิที่ 20 แสดงค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้านอาคารและพื้นที่สาธารณะ

3.2 ปัจจัยด้านการจราจร การเดินทาง และขนส่ง

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพในเมืองหรือสภาพภายในเขตเทศบาลด้านการจราจร การเดินทาง และขนส่ง อยู่ในเกณฑ์ที่น้อย ($\bar{x} = 2.26$) โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าระบบบริการเสริม ระบบที่จะมีสำหรับผู้พิการ ราคาค่าโดยสารจะมีระดับคะแนนที่น้อย ซึ่งแสดงถึงจำเป็นที่ต้องปรับปรุงเป็นลำดับแรกสำหรับปัจจัยนี้ อย่างไรก็ตามสำหรับภูมิภาคนี้ปัจจัยด้านสัญญาณไฟและการจัดระบบการจราจรยังอยู่ในระดับที่สูง

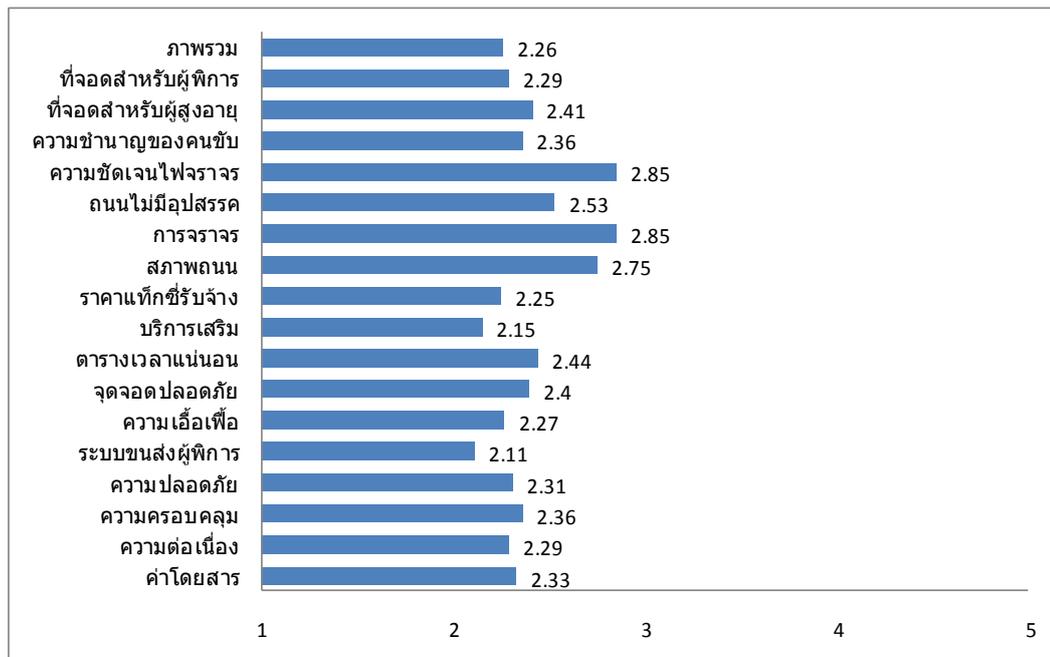
(ดูตารางที่ 34 และแผนภูมิที่ 21)

ตารางที่ 34 ระดับคะแนนของตัวแปรการจราจร การเดินทาง และขนส่งจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาล

การจราจร การเดินทาง และ ขนส่ง (Traffic and Transportation)	ระดับการพบเห็น					$\bar{X}$	SD	ระดับ การพบ เห็น
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
13. ความแน่นอน/เหมาะสม ของค่ารถโดยสารสาธารณะ	12 (1.6)	116 (15.3)	218 (28.8)	177 (23.4)	234 (30.9)	2.33	1.11	น้อย
14. ความต่อเนื่องของการ บริการ	24 (3.2)	97 (12.8)	220 (29.1)	154 (20.3)	262 (34.6)	2.29	1.16	น้อย
15. ความครอบคลุมของการ ให้บริการ	16 (2.1)	117 (15.5)	228 (30.1)	166 (21.9)	230 (30.4)	2.36	1.13	น้อย
16. ความปลอดภัยของรถ โดยสาร	19 (2.5)	108 (14.3)	201 (26.6)	194 (25.6)	235 (31.0)	2.31	1.12	น้อย
17. มีระบบการขนส่งสำหรับ ผู้พิการ	17 (2.2)	99 (13.1)	152 (20.1)	176 (23.2)	313 (41.3)	2.11	1.15	น้อย
18. ความเอื้อเฟื้อของ พนักงานขับรถ	14 (1.8)	109 (14.4)	199 (26.3)	186 (24.6)	249 (32.9)	2.27	1.12	น้อย
19. มีจุดจอดรถที่ปลอดภัย สะดวก	13 (1.7)	130 (17.2)	237 (31.3)	151 (19.9)	226 (29.9)	2.40	1.13	น้อย
20. มีตารางกำหนดเวลาการ เดินรถที่แน่นอน	31 (4.1)	128 (16.9)	212 (28.0)	162 (21.4)	224 (29.6)	2.44	1.19	น้อย
21. มีระบบให้บริการเสริม	17 (2.2)	108 (14.3)	172 (22.7)	141 (18.6)	319 (42.1)	2.15	1.18	น้อย
22. รถแท็กซี่หรือรถรับจ้าง	16	125	168	178	270	2.25	1.16	น้อย

เข้าถึงได้ไม่แพง	(2.1)	(16.5)	(22.2)	(23.5)	(35.7)			
23. การบำรุงรักษาสภาพถนน	25	152	308	153	119	2.75	1.05	ปานกลาง
24. การจัดระบบการจราจร	61	148	264	189	95	2.85	1.11	ปานกลาง
25. ถนนปราศจากอุปสรรคต่อการมองเห็น	18	125	279	158	177	2.53	1.09	น้อย
26. ไฟสัญญาณจราจรและทางแยกเห็นได้อย่างชัดเจน	30	178	299	154	96	2.85	1.04	ปานกลาง
27. ความรู้ความชำนาญของพนักงานขับรถ	17	107	235	172	226	2.36	1.11	น้อย
28. ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุพอเพียง	13	126	226	189	203	2.41	1.10	น้อย
29. ที่จอดรถสำหรับผู้พิการพอเพียง	12	109	208	191	237	2.29	1.10	น้อย
ภาพรวม	13	142	157	169	276	2.26	1.85	น้อย
	(1.7)	(18.8)	(20.7)	(22.3)	(36.5)			

แผนภูมิที่ 21 แสดงค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้านการจราจร การเดินทาง และการขนส่ง

3.3 ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพในเมืองหรือสภาพภายในเขตเทศบาลด้านที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.54$) โดยเฉพาะในด้านการมีบ้านพักผู้พิการ ทุพพลภาพ ในขณะที่ตัวชี้วัดภายในบ้านที่มีความกว้างขวางจะมีค่าสูงที่สุดในปัจจัยนี้

(ดูตารางที่ 35 และแผนภูมิที่ 22)

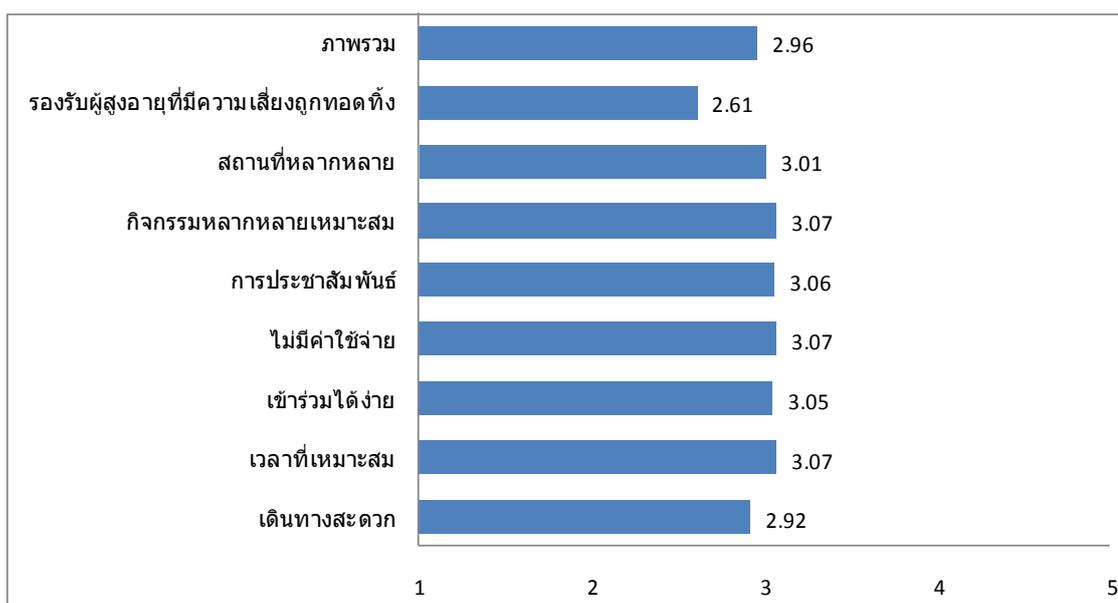
ตารางที่ 35 ระดับคะแนนของตัวแปรที่อยู่อาศัยในชุมชนเมืองจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาล

ที่อยู่อาศัย (Housing) ในชุมชนเมือง	ระดับการพบเห็น					$\bar{X}$	SD	ระดับการพบเห็น
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
30. มีบ้านหรือที่อยู่อาศัยในราคาที่เหมาะสม	32 (4.2)	168 (22.2)	240 (31.7)	244 (32.2)	73 (9.6)	2.79	1.02	ปานกลาง
31. มีการให้บริการซ่อมแซมบ้านอย่างเพียงพอ	17 (2.2)	127 (16.8)	237 (31.3)	251 (33.2)	125 (16.5)	2.55	1.02	น้อย
32. สภาพบ้านมีความมั่นคงปลอดภัย	40 (5.3)	167 (22.1)	266 (35.1)	184 (24.3)	100 (13.2)	2.81	1.08	ปานกลาง
33. ภายในบ้าน มีความกว้างพอหรือเอื้อให้เคลื่อนไหว	40 (5.3)	166 (21.9)	297 (39.2)	187 (24.7)	67 (8.9)	2.90	1.01	ปานกลาง
34. มีการบริการซ่อมแซมบ้านให้กับผู้สูงอายุ	28 (3.7)	108 (14.3)	236 (31.2)	226 (29.9)	159 (21.0)	2.49	1.08	น้อย
35. บ้านเช่ามีความสะอาดปลอดภัย	26 (3.4)	113 (14.9)	243 (32.1)	198 (26.2)	177 (23.4)	2.48	1.10	น้อย
36. มีบ้านให้ผู้พิการ ทุพพลภาพ	20 (2.6)	106 (14.0)	191 (25.2)	186 (24.6)	254 (33.6)	2.27	1.14	น้อย
ภาพรวม	23 (3.0)	145 (19.2)	200 (26.4)	241 (31.8)	148 (19.6)	2.54	1.09	น้อย

37. สถานที่จัดกิจกรรมต่างๆ เดินทางได้สะดวก	35 (4.6)	187 (24.7)	309 (40.8)	135 (17.8)	91 (12.0)	2.92	1.04	ปานกลาง
38. กิจกรรม จัดในช่วงเวลา ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ	84 (11.1)	178 (23.5)	279 (36.9)	146 (19.3)	70 (9.2)	3.07	1.11	ปานกลาง
39. กิจกรรมต่าง ๆ จัดให้ ผู้สูงอายุเข้าร่วมได้โดยง่าย	90 (11.9)	192 (25.4)	234 (30.9)	154 (20.3)	87 (11.5)	3.05	1.17	ปานกลาง
40. กิจกรรมต่างๆ ไม่มี ค่าใช้จ่ายอื่น	94 (12.4)	186 (24.6)	252 (33.3)	134 (17.7)	91 (12.0)	3.07	1.18	ปานกลาง
41. มีการแจ้งข้อมูลข่าวสาร หรือสื่อสารประชาสัมพันธ์	96 (12.7)	187 (24.7)	244 (32.2)	127 (16.8)	103 (13.6)	3.06	1.21	ปานกลาง
42. กิจกรรมที่หลากหลาย หรือเหมาะสมกับผู้สูงอายุ	98 (12.9)	187 (24.7)	241 (31.8)	136 (18.0)	95 (12.5)	3.07	1.20	ปานกลาง
43. มีสถานที่ในการจัด กิจกรรมอย่างหลากหลาย	82 (10.8)	175 (23.1)	270 (35.7)	122 (16.1)	108 (14.3)	3.01	1.18	ปานกลาง
44. มีเวทีหรือสถานที่รองรับ ผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงในการ ถูกทอดทิ้ง	68 (9.0)	140 (18.5)	192 (25.4)	140 (18.5)	217 (28.7)	2.61	1.31	ปานกลาง
ภาพรวม	85 (11.2)	180 (23.8)	244 (32.2)	117 (15.5)	131 (17.3)	2.96	1.23	ปานกลาง

แผนภูมิที่ 23 แสดงค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้านโอกาสการมีส่วนร่วมในสังคม

3.5 ปัจจัยด้านการยอมรับและการมีสังกัดในสังคม

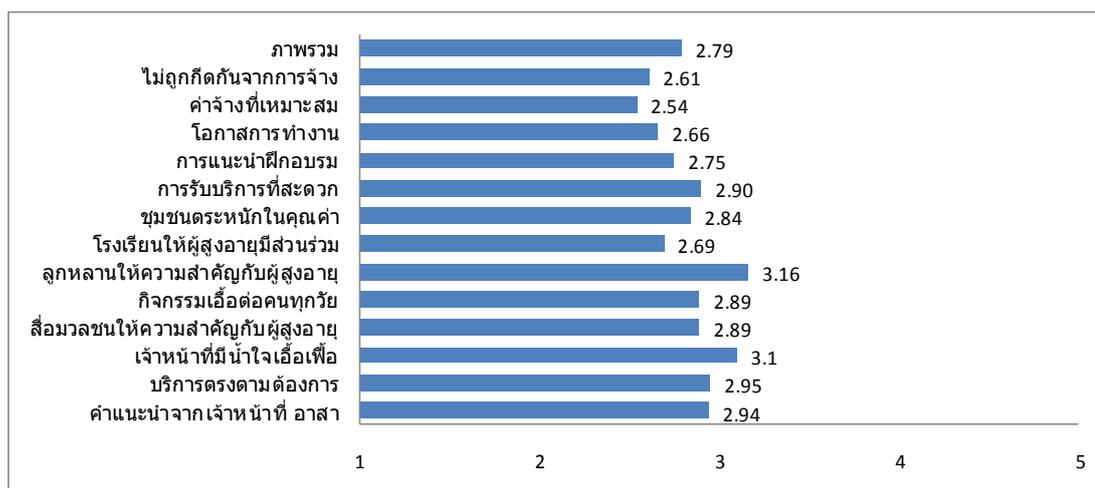
พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพในเมืองหรือสภาพภายในเขตเทศบาลด้านการยอมรับและการมีสังกัดในสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.79$) เมื่อพิจารณาในส่วนรายละเอียดจะพบว่าการยอมรับหรือการนับรวมเอาผู้สูงอายุเข้ามาสู่สังคมในกรณีของโรงเรียนที่ยังเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้ามาร่วมในกิจกรรม ในกรณีผู้สูงอายุที่มีโอกาสทำงานแต่ได้รับค่าจ้างที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนกรณีการไม่ตั้งข้อรังเกียจหรือถูกกีดกันผู้สูงอายุในการรับเข้าทำงานยังมีค่าของปัจจัยดังกล่าวต่ำกว่าเมื่อเทียบกับปัจจัยอื่นๆ ซึ่งตรงข้ามกับการมีส่วนร่วมที่โดดเด่นจะมาจากการที่กรณีมีการจัดกิจกรรมของครอบครัว ลูกหลานจะให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุค่อนข้างมากในภูมิภาคนี้ (ดูตารางที่ 37 และแผนภูมิที่ 24)

ตารางที่ 37 ระดับคะแนนของตัวแปรการยอมรับและการมีสังกัดในสังคมจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาล

เรื่องของการยอมรับและการมีสังกัดในสังคม (Respect And Social Inclusion)	ระดับการพบเห็น					$\bar{X}$	SD	ระดับการพบเห็น
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
45. ผู้สูงอายุได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ อาสาสมัคร	49 (6.5)	187 (24.7)	291 (38.4)	135 (17.8)	95 (12.5)	2.94	1.08	ปานกลาง
46. ผู้สูงอายุได้รับการบริการที่ตรงกับความต้องการ	59 (7.8)	167 (22.1)	292 (38.6)	161 (21.3)	78 (10.3)	2.95	1.07	ปานกลาง
47. เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีความเอื้อเฟื้อและมีน้ำใจ	86 (11.4)	195 (25.8)	262 (34.6)	139 (18.4)	75 (9.9)	3.10	1.13	ปานกลาง
48. สื่อมวลชนในท้องถิ่นให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ	62 (8.2)	162 (21.4)	260 (34.3)	178 (23.5)	95 (12.5)	2.89	1.12	ปานกลาง
49. ชุมชนมีการจัดกิจกรรมที่เอื้อให้คนทุกวัยเข้ามาร่วม	65 (8.6)	168 (22.2)	249 (32.9)	171 (22.6)	104 (13.7)	2.89	1.15	ปานกลาง
50. เวลาที่มีการจัดกิจกรรมของครอบครัว ลูกหลานจะให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ	111 (14.7)	192 (25.4)	239 (31.6)	139 (18.4)	76 (10.0)	3.16	1.18	ปานกลาง
51. โรงเรียนต่างๆเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรม	44 (5.8)	149 (19.7)	240 (31.7)	180 (23.8)	144 (19.0)	2.69	1.15	ปานกลาง

52. ชุมชนตระหนักในคุณค่า ของผู้สูงอายุ	59 (7.8)	166 (21.9)	228 (30.1)	203 (26.8)	101 (13.3)	2.84	1.14	ปานกลาง
53. ผู้สูงอายุที่สุขภาพไม่ดี ได้รับความสะดวกในการใช้ บริการจากทั้งภาครัฐและ ภาคธุรกิจ	72 (9.5)	170 (22.5)	238 (31.4)	168 (22.2)	109 (14.4)	2.90	1.18	ปานกลาง
54. มีการแนะนำฝึกรอบรม	65 (8.6)	148 (19.6)	225 (29.7)	177 (23.4)	142 (18.8)	2.75	1.21	ปานกลาง
55. มีการส่งเสริมโอกาสให้ ผู้สูงอายุสามารถทำงานได้	51 (6.7)	159 (21.0)	206 (27.2)	167 (22.1)	174 (23.0)	2.66	1.22	ปานกลาง
56. มีค่าจ้างที่เหมาะสม สำหรับผู้สูงอายุที่ทำงาน	41 (5.4)	127 (16.8)	221 (29.2)	181 (23.9)	187 (24.7)	2.54	1.18	น้อย
57. ไม่มีการรังเกียจ หรือ สร้างเงื่อนไขข้อจำกัดเพื่อกีด กันผู้สูงอายุจากการจ้างงาน	46 (6.1)	135 (17.8)	231 (30.5)	174 (23.0)	171 (22.6)	2.61	1.18	ปานกลาง
ภาพรวม	60 (7.9)	167 (22.1)	229 (30.3)	157 (20.7)	144 (19.0)	2.79	1.21	ปานกลาง

แผนภูมิที่ 24 แสดงค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้านการยอมรับและการมีสังกัดในสังคม

3.6 ตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการมีงานทำ

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพในเมืองหรือสภาพภายในเขตเทศบาลด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการมีงานทำ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.34$)

ตัวแปรในหมวดนี้จะเน้นหนักการกระตุ้นให้เกิดผู้สูงอายุที่แข็งแรงและมีคุณภาพ (active & quality Aging) ซึ่งจะเห็นได้ว่าโดยภาพรวมจะมีคะแนนในระดับที่ค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับคะแนนเฉลี่ยจากปัจจัยอื่นๆ กล่าวคือยังขาดทั้งการปรับสถานที่ทำงานเพื่อให้สามารถรองรับผู้พิการ ทุพพลภาพ, ยังบกพร่องในด้านการส่งเสริม หรือสร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถหาเลี้ยงตัวเองได้ ตลอดจนยังขาดการฝึกอบรมให้แก่ผู้เกษียณอายุ รวมทั้งยังอ่อนการกระตุ้นให้องค์กรทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน รวมทั้งภาคประชาชนให้รับสมาชิกที่เป็นผู้สูงอายุเข้าทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีความพิการอยู่ด้วย ซึ่งสะท้อนว่าสังคมในภูมิภาคนี้ไม่นิยมหรือไม่ได้เน้นหนักที่จะกระตุ้นให้ผู้สูงอายุหรือผู้พิการได้ทำงานหรือมีส่วนร่วมในสังคมในฐานะพลเมือง

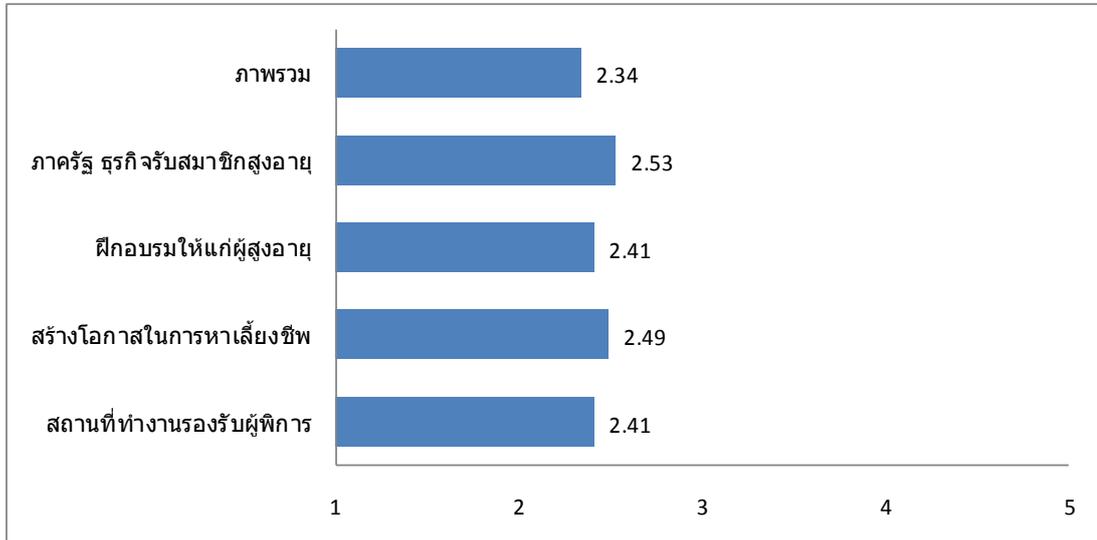
(ดูตารางที่ 38 และแผนภูมิที่ 25)

ตารางที่ 38 ระดับคะแนนของตัวแปรการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการมีงานทำจากกลุ่ม

ตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาล

การมีส่วนร่วมในฐานะ พลเมืองและการมีงานทำ (Civic Participation And Employment)	ระดับการพบเห็น					$\bar{X}$	SD	ระดับ การพบ เห็น
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
58. สถานที่ทำงานมีการ ปรับสภาพเพื่อให้สามารถ รองรับผู้พิการ ทุพพลภาพ	30 (4.0)	90 (11.9)	200 (26.4)	282 (37.3)	155 (20.5)	2.41	1.06	น้อย
59. มีการส่งเสริม หรือสร้าง โอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถหา เลี้ยงตัวเองได้	23 (3.0)	100 (13.2)	251 (33.2)	235 (31.0)	148 (19.6)	2.49	1.04	น้อย
60. มีการฝึกอบรมให้แก่ผู้ เกษียณอายุ	17 (2.2)	109 (14.4)	206 (27.2)	266 (35.1)	159 (21.0)	2.41	1.04	น้อย
61. มีการกระตุ้นให้องค์กรทั้ง ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน รวมทั้งภาคประชาชนให้รับ สมาชิกที่เป็นผู้สูงอายุ	20 (2.6)	140 (18.5)	211 (27.9)	237 (31.3)	149 (19.7)	2.53	1.08	น้อย
ภาพรวม	29 (3.8)	112 (14.8)	172 (22.7)	222 (29.3)	222 (29.3)	2.34	1.15	น้อย

แผนภูมิที่ 25 แสดงค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการมีงานทำ

3.7 ตัวแปรด้านสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพในเมืองหรือสภาพภายในเขตเทศบาลด้านสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.68$) ค่อนข้างน้อย

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในส่วนรายการก็จะพบว่าการติดต่อสื่อสารด้วยช่องทางพื้นฐานหรือแบบดั้งเดิมเช่นการติดต่อแบบปากต่อปาก การรับสารจากหอกระจายข่าว และมีการบริการจากเจ้าหน้าที่อย่างเอื้อเฟื้อเพื่อสื่อสารไปยังชาวบ้านจะมีระดับค่าคะแนนที่สูง ในขณะที่ผู้สูงอายุในภูมิภาคนี้ยังใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ตหรือวิธีการอื่นน้อยอยู่ เช่นเดียวกันกับช่องทางการติดต่อสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงในการถูกทอดทิ้งยังมีในระดับที่ต่ำเมื่อเทียบกับผู้สูงอายุโดยทั่วไป

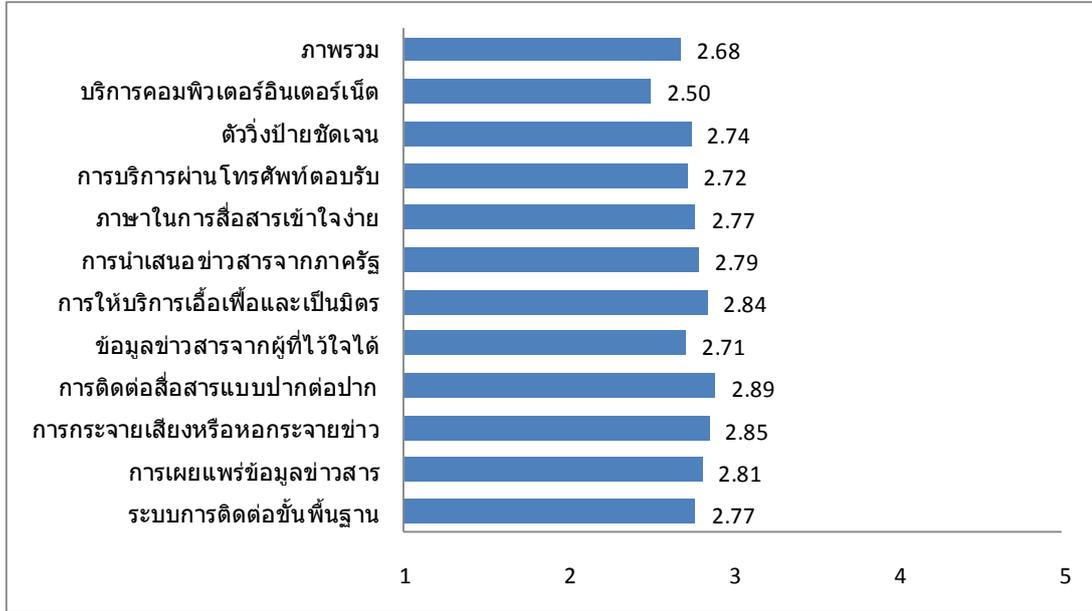
(ดูตารางที่ 39 และแผนภูมิที่ 26)

ตารางที่ 39 ระดับคะแนนของตัวแปรสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร

สารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร (Communication And Information)	ระดับการพบเห็น					$\bar{X}$	SD	ระดับการพบเห็น
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
62. มีระบบการติดต่อขั้นพื้นฐาน	31 (4.1)	153 (20.2)	289 (38.2)	182 (24.0)	102 (13.5)	2.77	1.04	ปานกลาง

63. มีการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารอย่างกว้างขวาง	37 (4.9)	163 (21.5)	286 (37.8)	167 (22.1)	104 (13.7)	2.81	1.07	ปานกลาง
64. มีการกระจายเสียง หรือ หอกระจายข่าว	34 (4.5)	170 (22.5)	282 (37.3)	196 (25.9)	75 (9.9)	2.85	1.02	ปานกลาง
65. มีการติดต่อสื่อสารแบบ ปากต่อปาก	51 (6.7)	159 (21.0)	283 (37.4)	185 (24.4)	79 (10.4)	2.89	1.06	ปานกลาง
66. ผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงใน การถูกทอดทิ้งก็ได้รับข้อมูล ข่าวสารจากผู้ที่สามารถ ไว้วางใจ	38 (5.0)	139 (18.4)	249 (32.9)	233 (30.8)	98 (12.9)	2.71	1.06	ปานกลาง
67. มีการให้บริการอย่าง เอื้อเฟื้อ เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ	44 (5.8)	146 (19.3)	304 (40.2)	171 (22.6)	92 (12.2)	2.84	1.05	ปานกลาง
68. มีการนำเสนอข่าวสาร ทางสิ่งพิมพ์โทรทัศน์จากรัฐ	35 (4.6)	159 (21.0)	266 (35.1)	206 (27.2)	91 (12.0)	2.79	1.05	ปานกลาง
69. สิ่งพิมพ์และข้อความมี ภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับ	38 (5.0)	156 (20.6)	265 (35.0)	192 (25.4)	106 (14.0)	2.77	1.08	ปานกลาง
70. การบริการโทรศัพท์แบบ ตอบรับจากส่วนราชการหรือ ภาคเอกชน จะพูดซ้ำ ๆ ซ้ำ	40 (5.3)	146 (19.3)	245 (32.4)	215 (28.4)	111 (14.7)	2.72	1.09	ปานกลาง
71. ตัววิ่งหรือตัวหนังสือตาม ป้ายในที่สาธารณะ ชัดเจน	32 (4.2)	157 (20.7)	276 (36.5)	169 (22.3)	123 (16.2)	2.74	1.08	ปานกลาง
72. มีบริการคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตที่ราคาถูก	28 (3.7)	117 (15.5)	227 (30.0)	219 (28.9)	166 (21.9)	2.50	1.10	น้อย
ภาพรวม	35 (4.6)	153 (20.2)	256 (33.8)	159 (21.0)	154 (20.3)	2.68	1.14	ปานกลาง

แผนภูมิที่ 26 แสดงค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้านสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร

3.8 ตัวแปรด้านชุมชนและการบริการสุขภาพ

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพในเมืองหรือสภาพภายในเขตเทศบาลด้านการสนับสนุนจากชุมชนและการบริการสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$) ที่ค่อนข้างมาก และเมื่อพิจารณาในส่วนรายการรายละเอียดก็จะพบว่าผู้สูงอายุยังเห็นว่ายังขาดในเรื่องบ้านพักผู้สูงอายุ ยังด้อยในการวางแผนกรณีฉุกเฉินของเมือง และการแจ้งข่าวสารด้านสาธารณสุข ในขณะที่ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในปัจจัยการได้รับการบริการสาธารณสุขทั้งในเชิงป้องกันและการแก้ไข การบริการสุขภาพในชุมชน ความสุขภาพ การให้บริการฟรีในระดับที่มาก โดยเฉพาะปัจจัยความพึงพอใจในด้านการมีสุสานและฌาปนสถานที่เหมาะสมจะสูงที่สุดเมื่อเทียบกับทั้งหมด

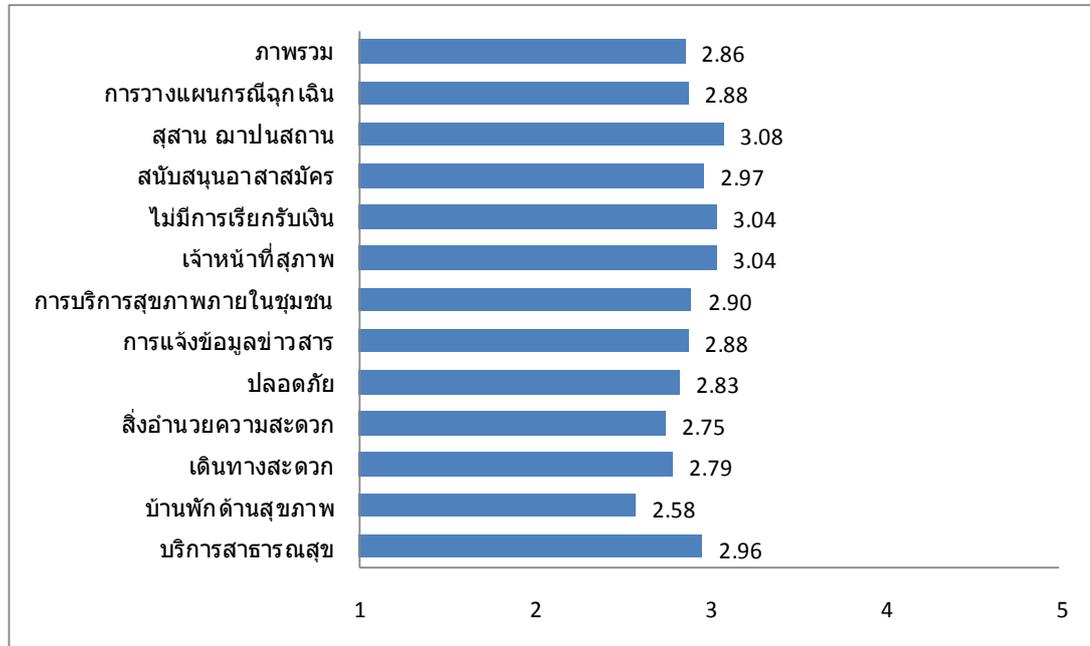
(ดูตารางที่ 40 และแผนภูมิที่ 27)

ตารางที่ 40 ระดับคะแนนของตัวแปรการสนับสนุนจากชุมชนและการบริการสุขภาพ

การสนับสนุนจากชุมชนและ	ระดับการพบเห็น					$\bar{X}$	SD	ระดับการพบเห็น
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
73. การบริการสาธารณสุข (Community Support and Health Services)	60	153	312	161	71	2.96	1.05	ปานกลาง

มีทั้งป้องกันและรักษา	(7.9)	(20.2)	(41.2)	(21.3)	(9.4)			
74. มีบ้านพักที่ให้บริการด้านสุขภาพ	42	132	234	165	184	2.58	1.18	น้อย
	(5.5)	(17.4)	(30.9)	(21.8)	(24.3)			
75. มีสถานบริการสุขภาพที่เดินทางไปได้โดยสะดวก	51	134	285	185	102	2.79	1.09	ปานกลาง
	(6.7)	(17.7)	(37.6)	(24.4)	(13.5)			
76. มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ออกแบบมาเพื่อผู้สูงอายุ	40	145	263	200	109	2.75	1.08	ปานกลาง
	(5.3)	(19.2)	(34.7)	(26.4)	(14.4)			
77. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการสาธารณสุขและการบริการชุมชนปลอดภัย	53	156	256	194	98	2.83	1.11	ปานกลาง
	(7.0)	(20.6)	(33.8)	(25.6)	(12.9)			
78. มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนแก่ผู้สูงอายุ	60	160	257	189	91			ปานกลาง
	(7.9)	(21.1)	(33.9)	(25.0)	(21.0)	2.88	1.11	
79. ภายในชุมชนมีการจัดการการบริการสุขภาพที่ดี	67	153	260	194	83	2.90	1.11	ปานกลาง
	(8.9)	(20.2)	(34.3)	(25.6)	(11.0)			
80. เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการผู้สูงอายุ สุภาพเอื้อเพื่อ	87	173	257	169	71	3.04	1.13	ปานกลาง
	(11.5)	(22.9)	(33.9)	(22.3)	(9.4)			
81. การให้บริการสุขภาพในชุมชนไม่มีการเรียกรับเงิน	90	178	252	149	88	3.04	1.17	ปานกลาง
	(11.9)	(23.5)	(33.3)	(19.7)	(11.6)			
82. มีการสนับสนุนให้มีอาสาสมัครทุกเพศ ทุกวัย	72	158	281	168	78	2.97	1.10	ปานกลาง
	(9.5)	(20.9)	(37.1)	(22.2)	(10.3)			
83. มี สุสาน หรือ ฌาปนสถานอย่างเพียงพอ	84	159	325	119	70	3.08	1.08	ปานกลาง
	(11.1)	(21.0)	(42.9)	(15.7)	(9.2)			
84. ชุมชนมีการวางแผนรองรับสภาวะฉุกเฉิน	64	158	266	163	106	2.88	1.14	ปานกลาง
	(8.5)	(20.9)	(35.1)	(21.5)	(14.0)			
ภาพรวม	62	185	210	187	113	2.86	1.18	ปานกลาง
	(8.2)	(24.4)	(27.7)	(24.7)	(14.9)			

แผนภูมิที่ 27 แสดงค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้านการสนับสนุนจากชุมชนและการบริการสุขภาพ

3.9 ผลโดยภาพรวม

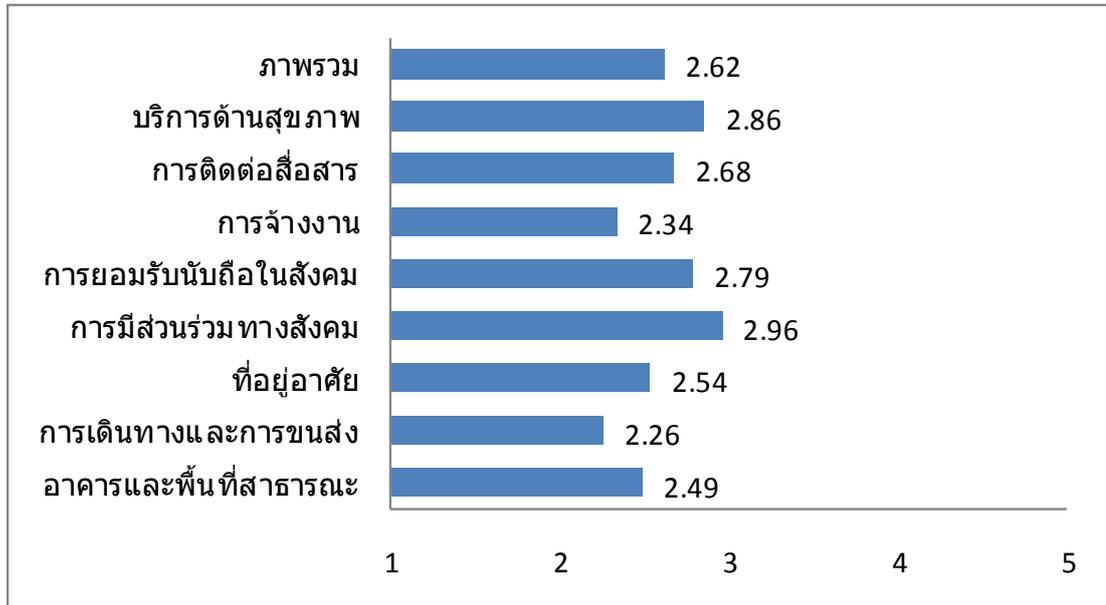
พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในภูมิภาคนี้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.62$) ค่อนข้างน้อย โดยมีคะแนนสูงสุดในด้านความเป็นชุมชนและการมีส่วนร่วมในสังคม ($\bar{x} = 2.96$) กับการบริการด้านสุขภาพ ($\bar{x} = 2.86$) ส่วนที่ได้คะแนนต่ำสุดคือ ด้านการเดินทางและการขนส่ง ($\bar{x} = 2.26$) การมีส่วนร่วมในฐานพลเมืองและการจ้างงาน ($\bar{x} = 2.34$) และสภาพกายภาพในเมืองเช่นอาคารและพื้นที่ สาธารณะ ($\bar{x} = 2.49$) (ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่ในเมืองของทั้งสองจังหวัดประสบอุทกภัยร่วม 2 เดือนก่อนที่จะลงไปเก็บข้อมูลในสนาม)

(ดูตารางที่ 41 และแผนภูมิที่ 28)

ตารางที่ 41 ระดับคะแนนของตัวชี้วัดเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ

ตัวชี้วัด	ค่าเฉลี่ย	ระดับการพบเห็น
1. อาคารและพื้นที่สาธารณะ	2.49	น้อย
2. การเดินทางและการขนส่ง	2.26	น้อย
3. ที่อยู่อาศัย	2.54	น้อย
4. การมีส่วนร่วมทางสังคม	2.96	ปานกลาง
5. การยอมรับนับถือจากคนในสังคม	2.79	ปานกลาง
6. การมีส่วนร่วมในฐานพลเมืองและการจ้างงาน	2.34	น้อย
7. สารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร	2.68	ปานกลาง
8. ความเป็นชุมชนและการบริการด้านสุขภาพ	2.86	ปานกลาง
ภาพรวม	2.62	ปานกลาง

แผนภูมิที่ 28 แสดงค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ

4. การเปรียบเทียบข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างของเมือง 2 เมืองในภาคกลาง

จากการที่คณะผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลของจังหวัดตราด และจังหวัดสิงห์บุรี เพื่อเป็นตัวแทนที่เป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเมืองหรือเทศบาลในภาคกลาง โดยมีจำนวนตัวแทนผู้สูงอายุในจังหวัดสิงห์บุรี 373 คนและจังหวัดตราด 384 คนนั้น เพื่อเป็นการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างภายในภูมิภาค ผู้วิจัยขอสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

4.1 เพศ

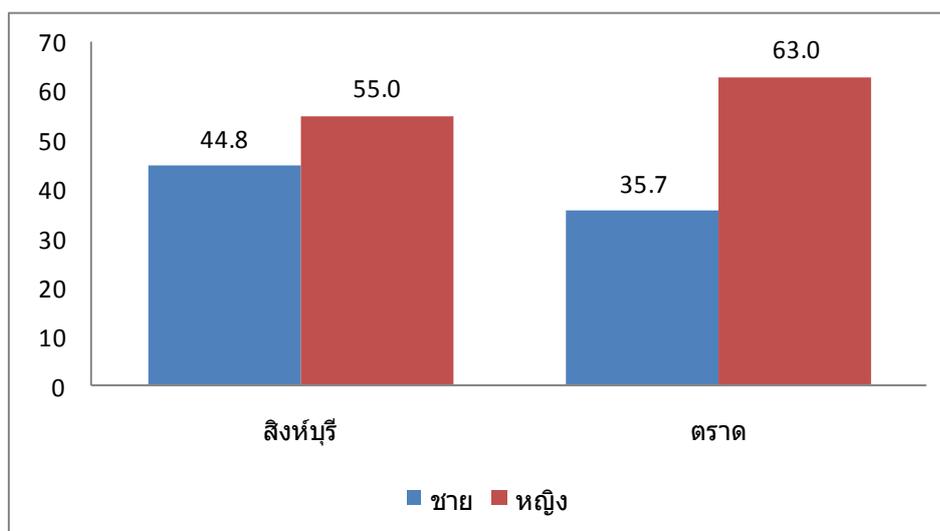
พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลมีสัดส่วนของเพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย ในทั้งสองจังหวัด

(ดูตารางที่ 42 และแผนภูมิที่ 29)

ตารางที่ 42 เปรียบเทียบร้อยละของเพศ

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง	
	สิงห์บุรี	ตราด
เพศ ชาย	44.8	35.7
หญิง	55.0	63.0
ไม่ระบุ	0.3	1.3
รวม	100.0	100.0

แผนภูมิที่ 29 เปรียบเทียบร้อยละของเพศ

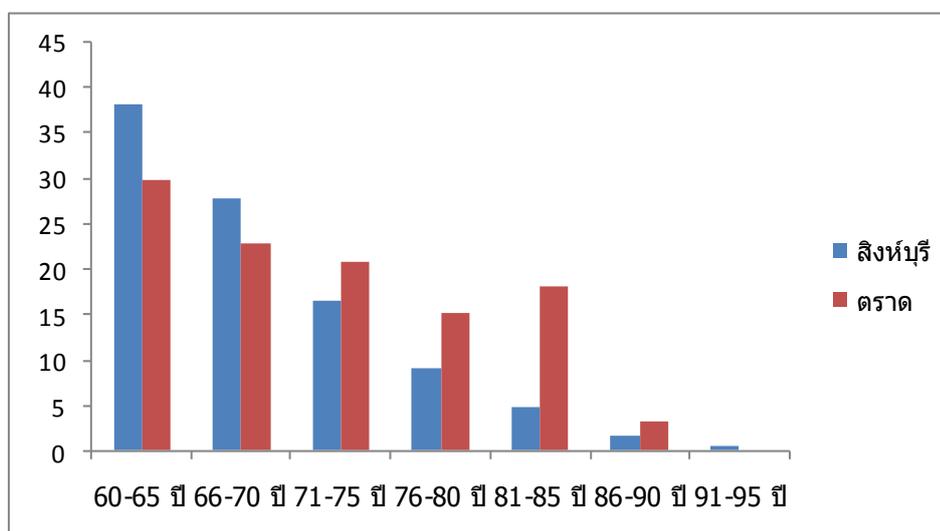
4.2 อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลมีสัดส่วนของผู้ที่มีอายุในกลุ่ม 60-70 มากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ ในทั้งสองจังหวัด

(ดูตารางที่ 43 และแผนภูมิที่ 30)

ตารางที่ 43 เปรียบเทียบร้อยละของอายุ

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง	
	สิงห์บุรี	ตราด
อายุ 60-65 ปี	38.3	29.9
66-70 ปี	27.9	22.9
71-75 ปี	16.6	20.8
76-80 ปี	9.1	15.1
81-85 ปี	4.8	18.1
86-90 ปี	1.6	3.1
91-95 ปี	0.5	0.0
ไม่ระบุ	1.1	0.0
รวม	100.0	100.0

แผนภูมิที่ 30 เปรียบเทียบร้อยละของอายุ

4.3 การศึกษา

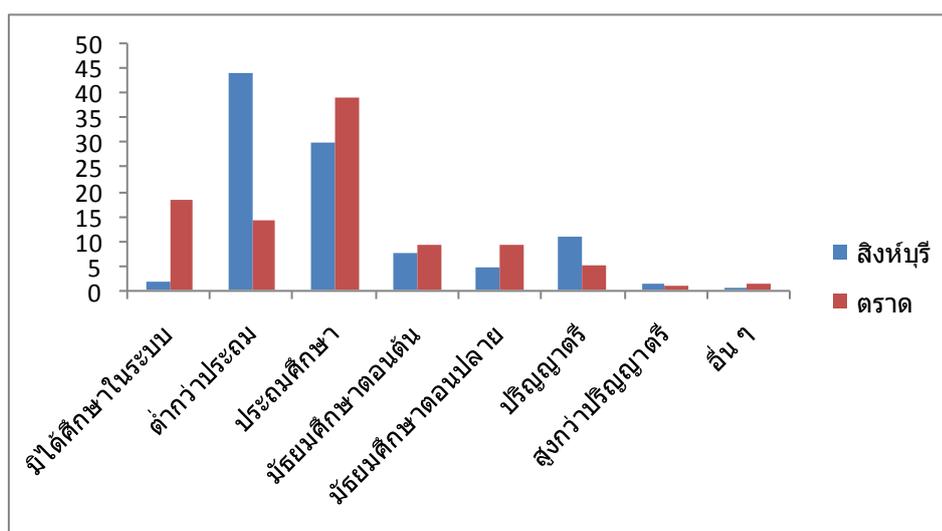
พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลในจังหวัดตราดมีสัดส่วนของผู้มีระดับการศึกษา ระดับประถมศึกษา มากกว่าระดับการศึกษาอื่น ๆ ส่วนในจังหวัดสิงห์บุรีมีสัดส่วนของผู้มีการศึกษา ระดับต่ำกว่าประถมศึกษา มากกว่าระดับอื่น ๆ

(ดูตารางที่ 44 และแผนภูมิที่ 31)

ตารางที่ 44 เปรียบเทียบร้อยละของการศึกษา

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง	
	สิงห์บุรี	ตราด
การศึกษา		
มิได้ศึกษาในระบบ	1.6	18.2
ต่ำกว่าประถม	44.2	14.3
ประถมศึกษา	29.8	39.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	7.5	9.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย	4.6	9.1
ปริญญาตรี	10.7	5.2
สูงกว่าปริญญาตรี	1.1	1.0
อื่น ๆ	0.5	1.3
ไม่ระบุ	0.0	2.3
รวม	100.0	100.0

แผนภูมิที่ 31 เปรียบเทียบร้อยละของการศึกษา

4.4 อาชีพ

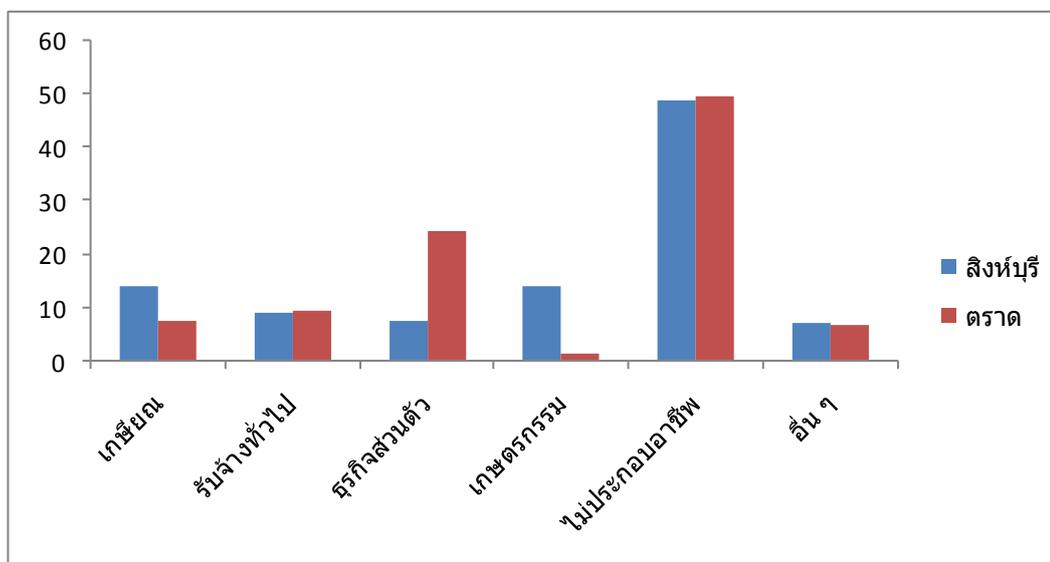
พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลมีสัดส่วนของผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ในสัดส่วนพอ ๆ กัน โดยมีสัดส่วนของผู้ไม่ประกอบอาชีพมากที่สุด

(ดูตารางที่ 45 และแผนภูมิที่ 32)

ตารางที่ 45 เปรียบเทียบร้อยละของอาชีพ

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง	
	สิงห์บุรี	ตราด
อาชีพ		
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจเกษียณ	13.9	7.3
รับจ้างทั่วไป	8.8	9.1
ธุรกิจส่วนตัว	7.2	24.2
เกษตรกร	13.9	1.0
ไม่ประกอบอาชีพ	48.8	49.7
อื่น ๆ	7.0	6.5
ไม่ระบุ	0.3	2.1
รวม	100.0	100.0

แผนภูมิที่ 32 เปรียบเทียบร้อยละของอาชีพ

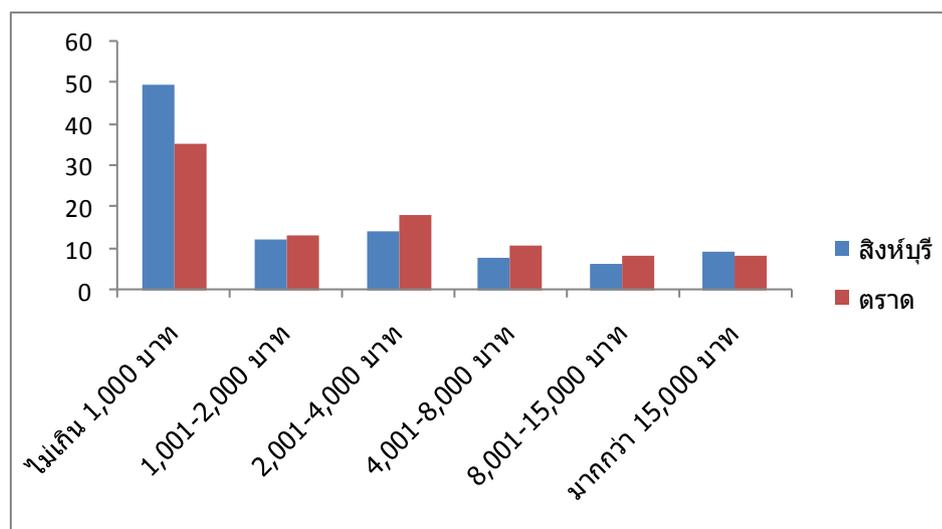
4.5 รายได้

พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองสิงห์บุรีและเทศบาลเมืองตราด เป็นผู้มีส่วนของรายได้ ไม่เกิน 1,000 บาท มากที่สุดคือร้อยละ 49.9 และร้อยละ 35.4 ซึ่งต่ำกว่าเมื่อเทียบกับโดยรวมของเมืองทุกภูมิภาคที่ศึกษาซึ่งจะอยู่ในช่วง 2,000-4,000 บาทมากที่สุด (ดูตารางที่ 46 และแผนภูมิที่ 33)

ตารางที่ 46 เปรียบเทียบร้อยละของรายได้

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง	
	สิงห์บุรี	ตราด
รายได้ ไม่เกิน 1,000 บาท	49.9	35.4
1,001-2,000 บาท	12.1	13.3
2,001-4,000 บาท	14.2	18.2
4,001-8,000 บาท	8.0	10.9
8,001-15,000 บาท	6.4	8.6
มากกว่า 15,000 บาท	9.1	8.6
ไม่ระบุ	0.3	4.9
รวม	100.0	100.0

แผนภูมิที่ 33 เปรียบเทียบร้อยละของรายได้

5. การเปรียบเทียบปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมของเมืองที่รองรับสังคมผู้สูงอายุของ 2 เมืองในภาคกลาง

5.1 จากการเปรียบเทียบข้อมูลตัวแปรด้านสภาวะแวดล้อมที่รองรับสังคมผู้สูงอายุในทัศนะของผู้สูงอายุพบว่า

1) ในประเด็นด้านอาคารและสถานที่ จังหวัดสิงห์บุรีอยู่ในระดับน้อยจนถึงน้อยที่สุด ในขณะที่จังหวัดตราดอยู่ในระดับปานกลาง

2) ในประเด็นด้านการเดินทางและการขนส่ง จังหวัดสิงห์บุรีอยู่ในระดับน้อยที่สุดในขณะที่จังหวัดตราดอยู่ในระดับปานกลาง

3) ในประเด็นด้านที่อยู่อาศัย จังหวัดสิงห์บุรีอยู่ในระดับน้อย ในขณะที่จังหวัดตราดอยู่ในระดับปานกลาง

4) ในประเด็นด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม ทั้งสองจังหวัดอยู่ในระดับปานกลาง แต่คะแนนของจังหวัดสิงห์บุรีจะน้อยกว่าจังหวัดตราด

5) ในประเด็นด้านการยอมรับนับถือจากคนในสังคม จังหวัดสิงห์บุรีอยู่ในระดับน้อย ในขณะที่จังหวัดตราดอยู่ในระดับปานกลาง

6) ในประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน จังหวัดสิงห์บุรีอยู่ในระดับน้อยที่สุดในขณะที่จังหวัดตราดอยู่ในระดับปานกลาง

7) ในประเด็นด้านสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารจังหวัดสิงห์บุรีอยู่ในระดับน้อยที่สุดในขณะที่จังหวัดตราดอยู่ในระดับปานกลาง

8) ในประเด็นด้านความเป็นชุมชนและการบริการด้านสุขภาพ จังหวัดสิงห์บุรีอยู่ในระดับน้อยที่สุดในขณะที่จังหวัดตราดอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก

โดยรวมเมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในปัจจัยหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุระหว่างผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสิงห์บุรีกับเทศบาลเมืองตราด ก็จะพบว่าผู้สูงอายุในจังหวัดตราดมีความพึงพอใจในระดับปานกลางซึ่งมากกว่าผู้สูงอายุในจังหวัดสิงห์บุรีซึ่งมีค่าในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายปัจจัยหรือประเด็นก็จะพบในลักษณะเดียวกันที่ทุกปัจจัยสิงห์บุรีจะด้อยกว่าตราด

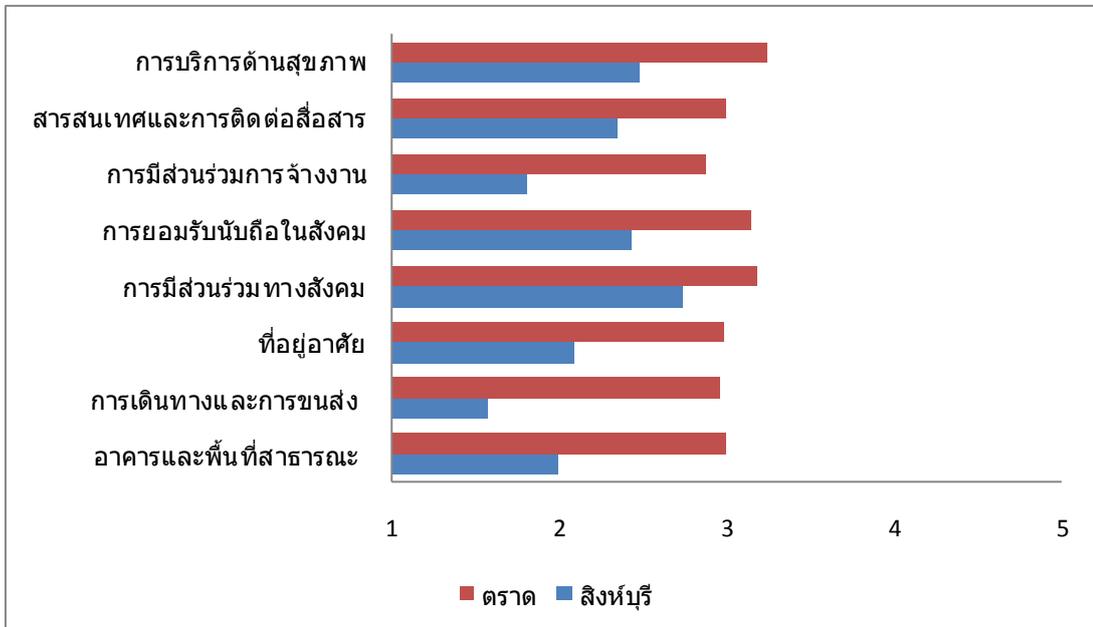
สรุปอีกครั้งหนึ่งได้ว่าระดับความพึงพอใจในการจัดการสังคมผู้สูงอายุในทัศนะของผู้สูงอายุในจังหวัดสิงห์บุรีมีค่อนข้างน้อยทุกปัจจัย และเมื่อเทียบกับผลข้อมูลของจังหวัดตราดก็จะน้อยกว่าทุกปัจจัยเช่นเดียวกันโดยเฉพาะปัจจัยด้านการเดินทางและการขนส่ง การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน ด้านอาคารและพื้นที่สาธารณะ และด้านที่อยู่อาศัยซึ่งมีระดับความพึงพอใจค่อนข้างน้อยตามลำดับ ในขณะที่จังหวัดตราดผู้สูงอายุมีระดับความพึงพอใจในระดับปานกลางไปจนถึงเกือบมาก โดยเฉพาะปัจจัยด้านชุมชนและการบริการด้านสุขภาพ

(ดูตารางที่ 47 และแผนภูมิที่ 34)

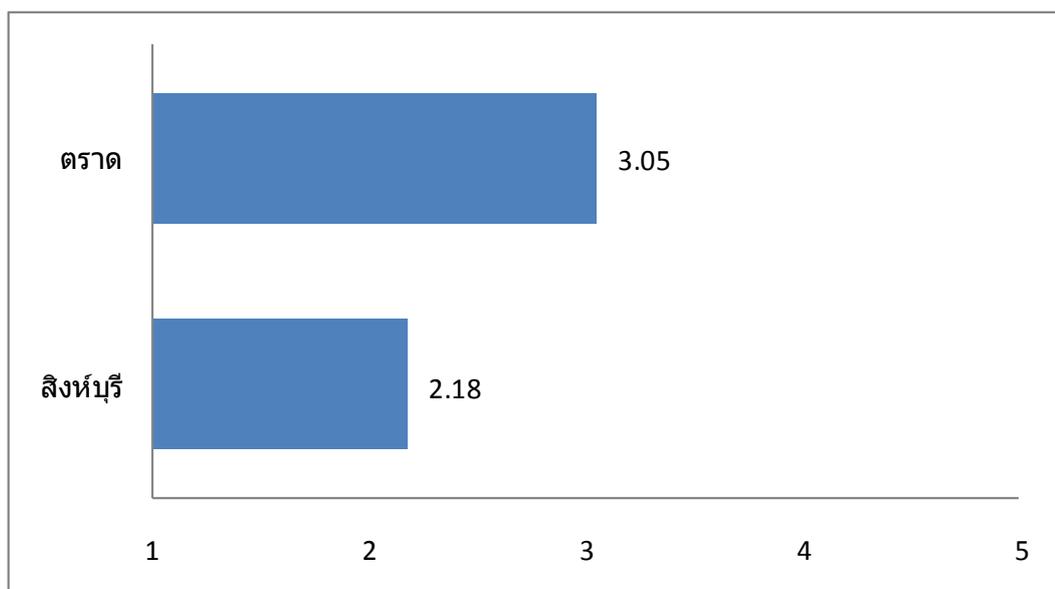
ตารางที่ 47 เปรียบเทียบระดับคะแนนของตัวแปรทั้ง 8 ตัวของเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลในแต่ละจังหวัดของภูมิภาค

เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ	จังหวัด	
	สิงห์บุรี	ตราด
(1) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านอาคารและพื้นที่สาธารณะ	1.99	2.99
(2) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านการเดินทางและการขนส่ง	1.56	2.96
(3) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านที่อยู่อาศัย	2.09	2.98
(4) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม	2.73	3.18
(5) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านการยอมรับนับถือจากคนในสังคม	2.43	3.15
(6) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน	1.80	2.87
(7) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร	2.35	2.99
(8) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านความเป็นชุมชนและการบริการด้านสุขภาพ	2.47	3.24
ภาพรวม	2.18	3.05
ระดับคะแนน	น้อย	ปานกลาง

แผนภูมิที่ 34 เปรียบเทียบระดับคะแนนของตัวแปรทั้ง 8 ตัวของเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองตราดและสิงห์บุรี

แผนภูมิที่ 35 เปรียบเทียบระดับคะแนนเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลของแต่ละจังหวัดในแต่ละภูมิภาค

บทที่ 3

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในจังหวัดสิงห์บุรีและจังหวัดตราดโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้นำและผู้บริหารงานของหน่วยงานจังหวัดละ 3 คน การสนทนากลุ่มโดยมีตัวแทนภาคีต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้สูงอายุของเมืองเข้าร่วมประชุม 10 คนสำหรับสิงห์บุรีและ 24 คนสำหรับจังหวัดตราด ตลอดจนการเข้าไปสังเกตการณ์และสำรวจเพื่อทราบและเข้าใจในปรากฏการณ์ละเอียดที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสิงห์บุรีและเทศบาลเมืองจังหวัดตราด อันเป็นตัวแทนของเมืองในภาคกลาง ทั้งในเชิงปัจจัยหรือข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบของเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ อีกทั้งยังสามารถที่จะวิเคราะห์ถึงขีดความสามารถของเทศบาลรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดในการจัดการสังคมผู้สูงอายุเพื่อที่จะนำไปสู่เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในภาคกลางซึ่งปรากฏผลดังนี้

3.1 อาคารและพื้นที่สาธารณะ

ในส่วนของเทศบาลเมืองสิงห์บุรีซึ่งมีประชากรหนาแน่นและเมืองเริ่มขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งในปัจจุบันในเขตเทศบาลเมืองสิงห์บุรีมีความหนาแน่นของประชากรสูงถึง 261 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยมีอัตราผู้สูงอายุทั้งจังหวัดสูงถึงร้อยละ 15 ในขณะที่เทศบาลเมืองตราดซึ่งเป็นเมืองที่มีประชากรไม่หนาแน่นมาเท่าที่ควรคือมีเพียง 78 คนต่อตารางกิโลเมตร และมีผู้สูงอายุทั้งจังหวัดร้อยละ 11.1 อย่างไรก็ตามทั้งสองจังหวัดมีส่วนของผู้สูงอายุค่อนข้างสูงเพราะสองจังหวัดผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะมีอายุยืนยาวมากยิ่งขึ้น อีกทั้งมีแนวโน้มที่ผู้คนจะเข้ามาอยู่ในเมืองมากยิ่งขึ้น

ในปัจจุบันขีดความสามารถในการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองสามารถรองรับได้ดีในระดับหนึ่งโดยเฉพาะการปรับพื้นที่และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับผู้พิการและผู้สูงอายุที่มักจะทำเนิกรอย่างชัดเจนคือบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัด นอกจากการจัดอาคารสถานที่ในเชิงอำนวยความสะดวกทั้งสิงห์บุรีและจังหวัดตราดก็มีการบริการที่เห็นเป็นรูปธรรมไม่ว่าจะเป็นด้านการปรับภูมิทัศน์ของเมืองให้สวยงามโดยเฉพาะถนนสายหลักที่เข้ามาสู่ใจกลางเมืองหรือบริเวณที่เป็นจุดเด่น (land mark) ของจังหวัด ซึ่งรวมทั้งการบริการในด้านต่างๆเช่นการสาธารณสุขและอื่นๆสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุก็มีความร่วมมือระหว่างส่วนราชการต่างๆในจังหวัดค่อนข้างดี

ภาพที่ 16 ทางลาด Wheelchair หน้าศาลากลาง จ. สิงห์บุรี

อย่างไรก็ตามเมืองตราดจะมีสภาพแวดล้อมที่ดีและเป็นมิตรต่อผู้สูงอายุมากกว่าเมื่อเทียบกับสิงห์บุรี โดยเฉพาะระบบนิเวศน์ของเมืองที่ค่อนข้างสมดุลระหว่างสภาพตามธรรมชาติกับสิ่งที่สร้างขึ้นใหม่ นอกจากนี้สิงห์บุรีมีประชากรในเขตเมืองและความเจริญด้านวัตถุมากกว่าจึงอาจไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่เท่ากับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองตราด

กรณีเมืองจังหวัดตราดผู้สูงอายุรวมตัวกันตามชุมชนต่างๆเป็นอย่างดี เช่นเดียวกับจังหวัดสิงห์บุรี มีศักยภาพในด้านสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างมาก

“ค่อนข้างโชคดี เช่นช่วยเหลือซ่อมแซมบ้าน ถนนหนทางตามซอยต่างๆ ดูแลให้ทั้งด้านอาหารการกินโดยจัดบให้ ในขณะที่โรงพยาบาลตราดก็ออกตรวจสุขภาพผู้สูงอายุทุกๆ เดือน อีกทั้งแนะนำสุขภาพ มีการตรวจ คัดกรอง ตรวจวัดมวลกายต่างๆ ยิ่งนายกเทศมนตรีจะมีวิสัยทัศน์มาก เช่น มีที่ว่างที่ไหนท่านก็ไปปลูกต้นไม้ไว้ และมีโครงการจะทำสวนสุขภาพ และเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้มากขึ้น นับว่าเป็นโชคดีของคนในเมืองตราด” (จากการประชุมกลุ่มย่อยจังหวัดตราด, 2 ต.ค. 2554)

ในแง่การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและห้องน้ำผู้พิการ ผู้สูงอายุในเมืองก็มีการดำเนินการด้วยเช่นกัน ซึ่งบรรจุในแผนแม่บทและแผนประจำปีของแต่ละเมือง สำหรับกรณีการรुक้าทางเท้าซึ่งเป็นปัญหาสำหรับทุกเมืองซึ่งเทศบาลมักไม่ค่อยแก้ไข อย่างไรก็ตามกรณีการละเมิดพื้นที่ทางเท้าที่จังหวัดตราด ผู้บริหารเทศบาลมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาแต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ

“เรื่องฟุตบอลเป็นปัญหาโลกแตก ผมเคยทำมาแล้วแต่เกิดปัญหา ชาวบ้านฟ้องกลับ เพราะบางที่ขอบเขตมันไม่ชัด ท่านอัยการก็ได้ให้คำแนะนำผมว่าให้ออกหนังสือเตือนไปก่อน แล้ว

ถ้าไม่ปฏิบัติตามค้อยจัดการที่หลัง คือเรื่องนี้มันมีผลประโยชน์ บางร้านไปเก็บค่าเช่า แผงละสามพัน ห้าพัน” (สัมภาษณ์รองนายกเทศมนตรี, 20 ต.ค. 2554)

ภาพที่ 17 การรกรกทางเท้าในเขตเทศบาลเมืองตราด

ภาพที่ 18 ทางเท้าหน้าตลาดเทศบาลเมืองตราดถูกรกรก้า่มาก

ภาพที่ 19 สภาพหน้าตลาดสดเทศบาลเมืองสิงห์บุรี
ผู้สูงอายุอาจเข้าถึงด้วยความลำบาก

โดยภาพรวมในเขตเมืองตราดและสิงห์บุรี ต่างก็มีการจัดสภาพแวดล้อมตลอดจนดูแล
จัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกของเมืองและด้วยความที่เป็นเมืองเล็กมีความหนาแน่นน้อยมีสิ่งอำนวยความสะดวกของเมืองที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คนและชาวเมืองที่มีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย ผู้
อาศัยในเมืองยังมีวิถีสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีชีวิตที่สบายๆไม่เร่งรีบ ดังนั้นสภาพปัญหาในเชิง

สถานที่จึงมีไม่มาก ในขณะที่ผลของการจัดการภายในเมืองของเทศบาลในปัจจุบันและการศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลต่างๆจึงพบว่าเทศบาลยังสามารถดำเนินการด้านนี้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ

สรุป

ทั้งเทศบาลเมืองสิงห์บุรีและเทศบาลเมืองตราดมีขีดความสามารถและศักยภาพในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุและผู้พิการของเทศบาลค่อนข้างสูงเนื่องจากมีเงินงบประมาณจากการจัดเก็บรายได้และเงินอุดหนุนจากรัฐบาล แต่เทศบาลเมืองสิงห์บุรีเริ่มมีปัญหาอุปสรรคจากความแออัดของผู้คนซึ่งอาจกระทบต่อปัจจัยต่างๆได้ในอนาคตหากมิได้เตรียมการรองรับ เพราะปัญหาบางอย่างเช่นการปล่อยขยะให้มีการบุกรุกที่สาธารณะจนนานวันจะแก้ไขได้ลำบาก

3.2 การเดินทางและการขนส่ง

ปัจจุบันระบบการขนส่งสาธารณะที่ปลอดภัยแก่ผู้โดยสารเช่นรถเมล์หรือรถประจำทางตามจังหวัดต่างๆ มักจะทยอยล้มเลิกกิจการไป หรือตลอดจนสามล้อถีบรับจ้างหลายจังหวัดใกล้สูญพันธุ์ ส่วนใหญ่คนจะใช้การขนส่งส่วนบุคคลหรือใช้รถส่วนตัวแทน ที่มีเข้ามาแทนรถประจำทางระหว่างจังหวัดที่เป็นรถบัสหรือรถเมล์ที่มีความปลอดภัยคือรถตู้ ซึ่งมักมีข่าวเรื่องอุบัติเหตุตลอดจนปัญหาความปลอดภัยในการใช้บริการอยู่เสมอ กรณีในเขตเทศบาลของเมืองตราดและสิงห์บุรีที่มีพื้นที่ไม่กว้างขวางมากอาจไม่จำเป็นต้องมีรถประจำทางขนาดใหญ่ในเขตเทศบาล เพียงแต่ผู้สูงอายุต้องการใช้รถขนส่งขนาดเล็กที่มีความสะดวกปลอดภัยและมีการบริการที่เชื่อถือได้ และราคายุติธรรม นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังต้องการได้รับสิทธิ์ลดค่าโดยสารหรือการให้โดยสารรถยนต์หรือรถไฟฟรีในกรณีเดินทางไปต่างจังหวัดเป็นครั้งคราวหรือเป็นโควต้าต่อปี ซึ่งจำเป็นที่รัฐบาลจะชดเชยเงินในส่วนนี้ให้กับผู้ประกอบการขนส่ง เป็นต้น

ภาพที่ 20 สภาพรถโดยสารที่ขึ้นลงด้านหลังที่มี
ความเสี่ยงสำหรับผู้สูงอายุ(ทศ.เมืองตราด)

ภาพที่ 21 สามล้อรับจ้างในเมืองสิงห์บุรีที่สอดคlobber
กับวิธีการเดินทางของผู้สูงอายุกำลังจะหมดไป

ภาพที่ 22 สภาพถนนและทางเท้าในเมืองสิงห์บุรีที่
ไม่เอื้อต่อการสัญจรของผู้สูงอายุ

“ถ้ารัฐบาลจะให้สิทธิ์ผู้สูงอายุได้เดินทางไปไหนๆ ได้ฟรีจะก็ครั้งต่อปีก็กำหนดได้ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ แล้ววิธีการคือให้ผู้เดินรถออกคูปองที่ให้ผู้สูงอายุแล้วค่อยนำมาเบิกจากรัฐ วิธีการเช่นนี้จะดีเพราะผู้ประกอบการเดินรถไม่ควรที่จะต้องมารับภาระนี้ เป็นภาระของรัฐบาล” (ประชุมกลุ่มย่อยจังหวัดสิงห์บุรี, 18 ต.ค. 2554)

“เทศบาลมีโครงการจัดรถรับส่งผู้สูงอายุถึงบ้านเวลาเจ็บไข้ได้ป่วย ท่านนายกฯ ได้จัดรถฉุกเฉินไว้ให้” (ประชุมกลุ่มย่อยจังหวัดตราด, 18 ต.ค. 2554)

กรณีของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสิงห์บุรีอาจแตกต่างจากตราดในแง่ที่ว่าผู้สูงอายุเริ่มมีความลำบากเนื่องจากเมืองเริ่มมีความแออัดและกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เต็มไปด้วยความเร่งรีบซึ่งไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ และที่สำคัญการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะที่สิงห์บุรีมีอยู่เริ่มมีปัญหาทั้งในด้านความปลอดภัยและราคาค่าโดยสารที่ปรับตามราคาน้ำมัน ความยุ่งยากจะเพิ่มมาก

ขึ้นกรณีเจ็บป่วย ต้องการเดินทางในเวลากลางคืน โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยไกลออกไปเช่นตามชายขอบของเทศบาล

สรุป

ทั้งเทศบาลเมืองสิงห์บุรีและเทศบาลเมืองตราดมีขีดความสามารถและศักยภาพในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกรวมทั้งการจัดบริการในการเดินทางและการขนส่งให้กับผู้สูงอายุได้ในภาวะปัจจุบันโดยเฉพาะเทศบาลเมืองตราดเป็นพื้นที่ที่มีประชากรน้อย ประชากรเพียง 78 คน ต่อตารางกิโลเมตรซึ่งไม่หนาแน่นมากอีกทั้งประชากรผู้สูงอายุส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในระบบองค์กรผู้สูงอายุอยู่แล้ว ซึ่งสามารถดำเนินการได้ สำหรับสิงห์บุรีอาจลำบากกว่าตราดเล็กน้อยเพราะเป็นเมืองที่ใหญ่กว่าและมีการเปลี่ยนแปลงในอัตราที่รวดเร็วกว่าเมืองมความแออัดและหนาแน่นของประชากรมากกว่า ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับชนบทของสิงห์บุรีจะน่าอยู่กว่าและจัดการปัญหาต่างๆได้สะดวกกว่า

3.3 ที่อยู่อาศัย

ในเขตเทศบาลเมืองตราดมีโครงการ(และการปฏิบัติจริง) ในการซ่อมแซมบ้านผู้สูงอายุ สำหรับเทศบาลเมืองสิงห์บุรีก็มีการกำหนดไว้ในแผนงานของเทศบาลด้วยเช่นกัน

“เรื่องที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุเราดูแลให้เป็นอย่างดี เรามีโครงการบ้านเทิดไท้องค์ราชันย์ เรามีโครงการซ่อมแซมบ้านให้ผู้สูงอายุ ที่อยู่เราก็มีโครงการบ้านเอื้ออาทร เรามีโครงการเทศบาลเคลื่อนที่ ออกไปบริการเรื่องบ้านพร้อมๆกับการบริการอื่นๆแบบครบวงจร” (การสัมภาษณ์เจาะลึกที่จังหวัดตราด 19 ต.ค. 2554)

ภาพที่ 23 เจ้าหน้าที่ของเทศบาลเมืองตราดช่วยซ่อมแซมบ้านให้ผู้สูงอายุ

สรุป

ทั้งเทศบาลเมืองสิงห์บุรีและเทศบาลเมืองตราดมีขีดความสามารถและศักยภาพในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุในด้านที่อยู่อาศัยค่อนข้างมาก เพียงแต่ว่าเทศบาลเมืองสิงห์บุรีจำเป็นต้องควบคุมและจัดระเบียบให้การพัฒนาเมืองเป็นไปตามผังเมืองรวมของเทศบาลเพื่อให้เอื้อต่อผู้สูงอายุเพราะเริ่มมีความแออัดของผู้คนและกิจกรรมของเมือง

3.4 การมีส่วนร่วมทางสังคม

เนื่องจากสังคมเมืองในจังหวัดตราดยังมีความรู้จึกกันเคยกันอยู่เพราะยังมีรากฐานทางวัฒนธรรมดั้งเดิมอยู่

“ตามธรรมดาคนในจังหวัดตราดก็จะรู้จักกันหมด เราก็เป็นคนมีอัยยาศัยมาแต่ไหนแต่ไรพอแขกไปใครมาก็จะรู้จักกันหมด หากคนหลงเข้ามาเราก็จะรู้ว่าเขาไปอยู่ที่ไหน มันมีหัวถนน มีบ้านล่าง ตลาดใหญ่ ตลาดขวาง ตลาดริมคลอง เราก็รู้จักกันหมดเพราะเราอยู่กันแบบพี่แบบน้อง ถ้าใครถามเราก็รู้จักเพราะเราสนใจกัน แต่พอตอนหลังมีคนย้ายเข้ามาอยู่จะถามอะไรเราก็ยิ้มแยมแจ่มใส ให้ข้อมูลกัน สมัยก่อนนานๆถึงจะมีข่าวขโมยขโจร แต่เดี๋ยวนี้ขโมยเข้าบ้านใครเราก็ยังรู้ คือแม้จะเริ่มเปลี่ยนไป แต่ไม่ก็มาก” (การประชุมกลุ่มย่อยจังหวัดตราด, 18 ต.ค. 2554)

และ

“คนในเมืองตราดส่วนใหญ่สมถะ และเป็นผู้เกษียณเก่า สวมหมวกหลายใบ คือกินบำนาญอยู่กันอย่างเรียบง่าย ตามชุมชนต่างๆ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีอีกทั้งสาธารณสุขก็มาสนับสนุน เทศบาลก็จัดเวทีด้านต่างๆให้อยู่กันแบบพี่แบบน้อง จึงเป็นเมืองที่ผู้สูงอายุอยู่อย่างมีความสุข” (จากการประชุมกลุ่มย่อยจังหวัดตราด, 18 ต.ค. 2554)

กรณีเทศบาลเมืองสิงห์บุรีก็มีความพร้อมและโดยเด่นในเรื่องการมีส่วนร่วมในสังคมเทศบาลได้กระตุ้นให้ผู้สูงอายุเข้ามารวมกลุ่มโดยใช้ชมรมผู้สูงอายุเป็นฐาน ซึ่งในเรื่องนี้เทศบาลมีศักยภาพที่จะสานต่อ

สรุป

ทั้งเทศบาลเมืองสิงห์บุรีและเทศบาลเมืองตราดมีขีดความสามารถและศักยภาพในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุในด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมเป็นอย่างดี แต่เทศบาลเมืองสิงห์บุรีเริ่มมีปัญหาอุปสรรคจากความแออัดของผู้คนซึ่งอาจกระทบต่อปัจจัยต่างๆได้ในอนาคตหากมิได้เตรียมการรองรับที่ดีพอ

3.5 การยอมรับนับถือและการมีสังกัดในสังคม

ในปัจจุบันนอกจากกล่าวได้ว่าการให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุเริ่มเป็นกระแสสังคมอันได้แก่ความพยายามที่จะกระตุ้นให้สังคมได้สำนึกว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ที่เคยทำประโยชน์ให้แก่สังคมจึงควรได้รับการยกย่องเชิดชูและการตอบแทนบุญคุณ อย่างไรก็ตามท่ามกลางสังคมที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลายจากภายนอกเข้ามามากยิ่งขึ้นย่อมจะกระทบต่อทัศนคติของคนในสังคมไทยที่เคยมีค่านิยมในการนับถือผู้สูงอายุรวมทั้งผู้หลักผู้ใหญ่ โดยเฉพาะทัศนคติของวัยรุ่นสมัยใหม่ที่มีต่อผู้สูงอายุ ซึ่งอาจขึ้นกับสิ่งที่ผู้สูงอายุได้ปฏิบัติต่อสังคมด้วยเช่นกัน

“เป็นไปตามสภาพ เวลาที่กระแสสังคมเปลี่ยนไป คนเข้ามาอยู่ใหม่หรือมีคนย้ายออกไปก็ไม่ค่อยรู้จักหรือนับถือกัน เวลาที่ผู้สูงอายุที่ได้รับการยอมรับนับถือก็คือคนที่เป็นที่รู้จักในสังคมหรือเป็นคนเวลโนนน้อย ทุกคนได้รับเกียรติไม่เท่ากัน เรามักจะกล่าวว่าเด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า แต่ปัจจุบันเขายังหาตัวอย่างที่ดีๆไม่ได้ เขาก็ไม่รู้ว่าจะควรจะเป็นผู้ใหญ่แบบไหนดี” (จากการประชุมกลุ่มย่อยจังหวัดสิงห์บุรี, 18 ต.ค. 2554)

ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดตราดซึ่งเป็นจังหวัดเล็กและส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่ปรับเปลี่ยนมาจากสังคมชนบทและภาคการเกษตรกรรม เมืองยังไม่มีความแออัดมาก ผู้คนจึงมีชีวิตที่ค่อนข้างพอเพียง มีความต้องการที่ค่อนข้างจะแตกต่างจากคนในเมืองใหญ่ที่มีความคาดหวังในสังคม

“ความคาดหวังในชีวิตของผู้สูงอายุมีไม่มาก มี 3 อย่าง คือเข้าจะมีกิจกรรมการออกกำลังกาย เขาต้องการรายได้เสริม แล้วก็เรื่องการการศาสนา” (จากการประชุมกลุ่มย่อยจังหวัดตราด, 18 ต.ค. 2554)

ภาพที่ 24 ภาพการเล่นกีฬาร่วมกันของคนต่างวัย
ที่สนามกีฬาเทศบาลเมืองตราด

การจัดของเทศบาลเมืองตราดในประเด็นการสนองตอบการให้การยอมรับของสังคมต่อผู้สูงอายุ และให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในชมรมต่างๆจึงมีความเป็นไปได้อย่างมากตลอดจนมีการยอมรับผู้สูงอายุค่อนข้างสูง ในขณะที่สิ่งบุรีเรื่องที่จะมีความหลากหลายของความเป็นเมือง

สรุป

ทั้งเทศบาลเมืองสิงห์บุรีและเทศบาลเมืองตราดมีขีดความสามารถและศักยภาพในการสร้างการยอมรับและการมีส่วนร่วมในสังคมของผู้สูงอายุได้ แต่เมืองตราดมีศักยภาพที่ดีกว่าเนื่องจากเป็นสังคมที่ยังมีระดับความเป็นเมืองน้อยกว่า จึงมีได้รับผลการทบทวนที่จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่า ส่วนเทศบาลเมืองสิงห์บุรีเริ่มมีปัญหอุปสรรคจากความแออัดของผู้คนซึ่งอาจกระทบต่อปัจจัยต่างๆ ได้ในอนาคตหากมิได้เตรียมการรองรับ

3.6 การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน

พลเมืองของชุมชนเมืองในที่นี้หมายถึงคนที่อยู่ในการปกครองและเป็นกำลังของเมืองในด้านต่างๆ ในแง่นี้ความเป็นพลเมืองของผู้สูงอายุคือการที่ผู้สูงอายุการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี เช่น การร่วมกันทำประโยชน์เพื่อความผาสุกแก่ส่วนรวม เคารพซึ่งกันและกัน ช่วยกันทำงานและช่วยกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ตามศักยภาพของตน ในกรณีของผู้สูงอายุความเป็นพลเมืองและการจ้างงานจะไม่เป็นไปได้ในลักษณะมุ่งสร้างประโยชน์ให้ตนเอง แต่เป็นการมุ่งไปที่ส่วนรวมบนพื้นฐานของการให้ ในที่นี้จึงหมายถึงการออกมาทำงานรับใช้สังคมในเชิงอาสาสมัคร หรือทำกิจกรรมในเชิงการสร้างสรรค์สังคมที่มีผลในเชิงบวกทั้งต่อผู้สูงอายุเองทั้งในด้านร่างกายและจิตใจทั้งในแง่สังคมและเศรษฐกิจและมีประโยชน์ต่อสังคมด้วย การทำงานในลักษณะดังกล่าวอาจมีรายได้หรือประโยชน์ตอบแทนในรูปเงินทองบ้างแต่ไม่มากมายเท่ากับการลงทุนทำธุรกิจ

“พวกเรามีการรวมกลุ่มทำผลิตภัณฑ์ต่างๆที่อาศัยวัตถุดิบที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เราก็ไปหามาสอนวิธีการทำ ต่อมาเราก็สอนถ่ายทอดกันเอง เราช่วยกันอุดหนุน เช่นพวกน้ำยาล้างจาน แชมพู น้ำยาล้างห้องน้ำ คนที่เข้ามาเขาก็มีความสุข เงินทองเราก็มีการจัดทำบัญชีกันอย่างโปร่งใสทุกอย่างก็เป็นของสมาชิก อย่างที่เห็นนี้แหละ” (สัมภาษณ์เจาะลึกจังหวัดตราด, 17 ต.ค. 2554)

หรือ

“ในฐานะชาวเมืองตราดที่มีจิตสำนึกความพลเมืองจะชอบนักการเมืองที่อ่อนน้อม เรียบร้อย เข้าหาผู้หลักผู้ใหญ่ในประเด็นนี้จังหวัดตราดผู้สูงอายุนอกจากจะไม่ถูกทอดทิ้งแล้ว

นักการก็จะได้รับเลือกเข้ามาอีกเป็นสมัยที่สองเพราะลูกหลานจะเลือกตามนักการเมืองที่พ่อแม่หรือผู้สูงอายุแนะนำ” (จากการประชุมกลุ่มย่อยจังหวัดตราด, 18 ต.ค. 2554)

หรือ

“ผมมองว่านักการเมืองยุคใหม่ก็จะชูประเด็นผู้สูงอายุเป็นหลัก เมื่อก่อนเรามองว่าเด็กซื้อไม่ได้ แต่ผมก็มองว่าปัจจุบันผู้สูงอายุก็ซื้อไม่ได้เช่นกัน” (จากการประชุมกลุ่มย่อยจังหวัดสิงห์บุรี, 18 ต.ค. 2554)

หรือ

“เทศบาลเมืองตราด ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีรายได้ โดยเรามีการส่งเสริมอาชีพและฝึกฝนอาชีพให้ ทางด้านตลาดท่านนายกก็ให้สิทธิสำหรับผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาลก่อนในการเอาของมาขาย หรือการจะมีตลาด หรือรายได้ของผู้สูงอายุในแต่ละชุมชนซึ่งเขาทำแตกต่างกัน เช่น ชุมชนบางชุมชนก็มีลานค้าชุมชน ชุมชนท่าเรือมีการผลิตขนมดอกจอก ชุมชนโพคไพโรผลิตดอกไม้จันทน์และพวงหรีด คุณก็ก็ชุมชนวัดโบสถ์ ชัก อบ รีด ก็ชุมชนกิจสวัสดิ์ เรามีนโยบายอย่าทำสินค้าตรงกันเพื่อจะแบ่งกัน รายได้เขาก็จะแบ่งออกมาเป็นเปอร์เซ็นต์ให้สมาชิก หรือสิ้นปีก็มีปันผลให้อีก” (จากการประชุมกลุ่มย่อย, 18 ต.ค. 2554)

ภาพที่ 25 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์
ของผู้สูงอายุชุมชนโพคไพโร ทศ.เมืองตราด

ในประเด็นการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงานไม่ใช่เป็นโปรแกรมที่ทางราชการหรือภาคอื่นจะเป็นผู้ให้ผู้สูงอายุแต่ฝ่ายเดียว อันที่จริงแล้วผู้สูงอายุและองค์กรผู้สูงอายุจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองด้วยเพื่อที่จะสามารถยึดถือได้ในฐานะพลเมือง หรืออยู่ในสถานะที่ภาคอื่นมองเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุและต้องการให้เข้ามามีส่วนร่วม

สรุป

ทั้งเทศบาลเมืองสิงห์บุรีและเทศบาลเมืองตราดมีขีดความสามารถและศักยภาพในการสร้างเวทีให้กับผู้สูงอายุในการมีส่วนร่วมในฐานพลเมืองและการสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ แต่เทศบาลเมืองตราดซึ่งเป็นเมืองที่เล็กกว่าจะสามารถทำกิจกรรมเชิงกลุ่มของผู้สูงอายุได้ค่อนข้างมากกว่า

3.7 สารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร

การสื่อสารด้วยช่องทางที่สอดคล้องกับวิธีการที่ผู้สูงอายุคุ้นเคยเป็นเรื่องจำเป็นเพราะช่องทางที่ผู้สูงอายุใช้อยู่เป็นการสื่อสารที่ง่ายและสะดวก แม้ว่าในปัจจุบันจะมีวิธีการที่ทันสมัยในการสื่อสาร แต่ภายในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดตราดและสิงห์บุรีซึ่งมีความง่ายและสะดวกในการเดินทางไปสื่อสารหรือบอกด้วยตัวเองถึงตัวหรือชมรมผู้สูงอายุโดยตรงจึงเป็นที่นิยม นอกจากนี้การสื่อสารด้วยวิธีการที่แฝงไว้ด้วยคุณค่าในการยอมรับนับถือผู้ที่อาวุโสกว่าเช่นเรียนพี่น้อง ลุงป้า น้าอา

อีกประการหนึ่งที่เป็นประโยชน์คือสารสาระที่สื่อสารระหว่างกันสามารถคัดเลือกในสิ่งที่เป็นประโยชน์ได้เช่นการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ

*“อยากให้รื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณีเก่าๆที่เริ่มจะสูญหายไป เราสามารถใช้ศูนย์
เอนกประสงค์ เป็นเวทีในการสื่อสาร เช่นการรื้อฟื้นหนังตลุง ของที่นี่ หลายคนเข้าใจว่า
หนังตลุงมีเฉพาะทาง ปักขี้ได้ แต่ของเราก็มี อีกไม่นานจะหายไปหากไม่มีการสื่อสาร
หนังตลุงที่ตราดใช้ภาษา ท้องถิ่น” (จากการประชุมกลุ่มย่อย, 18 ต.ค. 2554)*

สรุป

ทั้งเทศบาลเมืองสิงห์บุรีและเทศบาลเมืองตราดมีขีดความสามารถและศักยภาพในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุในด้านสารสนเทศและการสื่อสาร แต่เทศบาลเมืองสิงห์บุรีเริ่มมีปัญหาอุปสรรคจากความแออัดของผู้คนซึ่งอาจกระทบต่อปัจจัยต่างๆได้ในอนาคตหากมิได้เตรียมการรองรับ

3.8 ความเป็นชุมชนและการบริการด้านสุขภาพ

เมืองที่มีผู้สูงอายุมากย่อมมีปัจจัยเกื้อกูลหลายประการ เช่น สภาวะแวดล้อมของชุมชน การบริการของทางราชการ ภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติ และการบริการสาธารณสุขเป็นต้นดังนั้นการที่เมืองใดจะมีสถิติผู้สูงอายุมากหรือเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุก่อนเมืองอื่นย่อมมีปัจจัยเอื้อดังกล่าว

“จะเห็นได้ว่าจังหวัดของเรามีปัจจัยที่เอื้อต่อผู้สูงอายุค่อนข้างมากไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติมาก วิถีชีวิตผู้คนที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เศรษฐกิจหรือค่าครองชีพอยู่ได้ผู้คนมีงานทำ เมืองนี้น่าอยู่จะเห็นว่าผู้คนมีอายุยืนยาว จะมีคนแก่มาก” (จากการสัมภาษณ์เจาะที่ลึกที่จังหวัด.ตราด, 19 ต.ค. 2554)

ชุมชนและการบริการสุขภาพของเมืองในจังหวัดตราดและสิงห์บุรีมีการจัดการที่ดี ผ่านไปยังชมรมผู้สูงอายุในชุมชนต่างๆโดยส่วนราชการหรือหน่วยงานต่างๆมีการประสานงานเป็นอย่างดี โดยเฉพาะบรรยากาศภายในจังหวัดตราดเนื่องจากเป็นเมืองที่เล็ก จึงมีความใกล้ชิดและมีความสัมพันธ์ของภาคีต่างๆเป็นอย่างดี

“เทศบาลจัดที่ออกกำลังกายให้ ผู้สูงอายุเขาก็ไปกัน ทั้งเช้า เย็น ที่สวนรุกขชาติ หรือที่ชุมชน เขาก็มีกัน กลางวันเราก็มีที่ศูนย์ฟิตเนส เทศบาลจัดให้” (จากการประชุมกลุ่มย่อย, 18 ต.ค. 2554)”

และ

“จัดหน่วยบริการเคลื่อนที่ไปถึงชุมชนแม้ว่าในเมืองของเรามันเล็กเดินทางไปไหนไม่ถึง 2 กิโลเมตร แต่เราก็ได้ไปบริการถึงชุมชนเพื่อให้ผู้ที่เขาเดินเหินไม่สะดวกได้รับบริการ โดยเราจัดบให้กับทางโรงพยาบาล” (จากการสัมภาษณ์เจาะที่ลึกที่จังหวัดตราด, 19 ต.ค. 2554)

สรุป

ในประเด็นชุมชนและการบริการด้านสุขภาพของเมืองต่างๆในสังคมไทยค่อนข้างจะโชคดี เนื่องจากได้รับการแบ่งเบาภาระโดยการดูแลและให้บริการโดยเจ้าภาพหลักคือหน่วยงานภายใต้กระทรวงสาธารณสุขทั้งสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุขทั้งในระดับจังหวัด อำเภอและระดับตำบล นอกจากนี้ยังมีกลไกที่สามารถเข้าไปดูแลชุมชนอย่างใกล้ชิดคืออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ดังนั้นงานด้านนี้จึงดูเหมือนว่าเทศบาลมีความสามารถในการจัดการ แต่โดยผลลัพธ์ที่ปรากฏทั้งเทศบาลเมืองสิงห์บุรีและเทศบาลเมืองตราดมีความสำเร็จในการจัดการสังคมผู้สูงอายุในด้านชุมชนและการบริการสุขภาพจนเป็นที่พึงพอใจของผู้สูงอายุ เช่นเดียวกับหลายจังหวัด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเทศบาลมีความสามารถในการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการด้านนี้

สรุปข้อมูลในเชิงคุณภาพ

จังหวัดตราดและจังหวัดสิงห์บุรีแม้ว่าระดับของเทศบาลที่เป็นที่ตั้งของจังหวัดเป็นระดับเทศบาลเมือง และมีสัดส่วนผู้สูงอายุเกือบร้อยละ 20 แต่ในสภาพการณ์ดังกล่าวเทศบาลมีขีดความสามารถและศักยภาพในการจัดการ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็ก ผู้คนมีความคาดหวังในชีวิตบนหลักการที่พอเพียง ความขัดแย้งแก่งแย่งแข่งขันจะมีน้อย อาชญากรรม หรือคดีอุกฉกรรจ์ต่างๆไม่มาก การบริหารงานของส่วนราชการก็จะได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านค่อนข้างมาก อีกทั้งประชาชนรู้จักสิทธิ หน้าที่ และมีการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมต่างๆอย่างหลากหลาย ดังนั้นเมื่อภาคประชาชนมีความเข้มแข็งจึงสามารถช่วยเสริมศักยภาพของเทศบาลได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งจากการเข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ของคณะผู้วิจัยก็ได้พบเห็นบรรยากาศแห่งความร่วมมือดังกล่าวด้วยเช่นกัน

ในเชิงศักยภาพเทศบาลเมืองตราดได้สนับสนุนงบประมาณเพื่อให้หน่วยงานอื่นเช่นสำนักงานสาธารณสุขได้เข้าไปดูแลสุขภาพผู้สูงอายุทุกปี ถึงแม้มีจำนวนไม่มาก แต่ด้วยวัฒนธรรมของชาวเมืองที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันอยู่แล้วจึงทำให้การจัดการในเรื่องต่างๆง่ายขึ้น

อย่างไรก็ตามขณะที่ทั้งตราดและสิงห์บุรีมีการพัฒนาเมืองไปอย่างไม่หยุดยั้งการบังคับใช้กฎหมายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายผังเมืองรวม กฎหมายการควบคุมอาคาร กฎหมายที่ว่าด้วยความสะอาด ตลอดจนกฎหมายเพื่อการสาธารณสุขต่างๆ อย่างเคร่งครัดจะเสริมสร้างศักยภาพของทั้งสองเมืองได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งกล่าวโดยสรุปทั้งสองจังหวัดมีผลของการจัดการในเชิงบวกและมีศักยภาพในการทำงานในเชิงบวกทั้งสิ้น

บทที่ 4

บทสรุป

จากผลการวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในส่วนของภาคใต้ได้ข้อสรุปเพื่อตอบ
วัตถุประสงค์ที่ 1 และวัตถุประสงค์ที่ 2 คือ

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมของเมืองที่รองรับสังคม
ผู้สูงอายุ ในการตอบวัตถุประสงค์นี้คือการศึกษาว่ามีปัจจัยเชิงสภาวะแวดล้อมของเมืองตามการรับรู้
ของผู้สูงอายุของและสภาวะแวดล้อมดังกล่าวมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดโดยคณะผู้วิจัยได้นำ
ตัวแบบเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุขององค์การอนามัยไปทดสอบ โดยสภาวะแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อ
ผู้สูงอายุจะมี 8 ด้านโดยมีองค์ประกอบในรายละเอียดของสภาวะแวดล้อมรวม 84 รายการ ผลจาก
วิจัยได้ข้อสรุปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 1 เฉพาะในส่วนของภาคกลางดังนี้

1. ประเด็นในด้านอาคารและพื้นที่สาธารณะ

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพภายในเมืองหรือในเขตเทศบาลด้านอาคารและพื้นที่สาธารณะที่
ผู้สูงอายุจะเข้าใช้บริการอยู่ในระดับที่ปานกลางคืออยู่ในสภาวะรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุได้ มี
ความสะดวก ปลอดภัยแต่อาจไม่สะดวกสบายมากมายนัก อย่างไรก็ตามในการบริการที่เกี่ยวข้องกับ
พื้นที่สาธารณะในเมือง เป็นต้นว่าปัจจัยด้านความเอื้อเฟื้อของพนักงานขับรถจำเป็นต้องได้รับการ
ปรับปรุงเป็นการด่วน ทั้งนี้เนื่องจากระบบสังคมและเศรษฐกิจของเมืองที่แก่งแย่งแข่งขันส่งผลกระทบต่อ
ต่อจิตสำนึกในการให้บริการ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีพลังอำนาจที่จะต่อรองในสังคมเมืองค่อนข้างน้อย
เมื่อเทียบกับกลุ่มอื่นจึงมักจะถูกกลืนในดำเนินนี้ อีกทั้งผู้สูงอายุซึ่งโดยกายภาพไม่สามารถที่จะทำอะไร
ที่เร่งรีบเหมือนคนวัยเด็ก วัยทำงานได้จึงจำเป็นต้องให้โอกาสและเอื้อเฟื้อต่อผู้สูงอายุเป็นพิเศษ

แม้ว่าจะมีความปลอดภัยของพื้นที่สาธารณะของทั้งสองเมืองก็ตาม แต่มาตรฐานการก่อสร้างตาม
หลัก universal design จำเป็นต้องได้รับการบังคับใช้อย่างเคร่งครัดและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่ง
ส่วนราชการหรือสถานที่สาธารณะต่างๆมักจะอ้างว่ามีการก่อสร้างและติดตั้งระบบดังกล่าวแล้ว แต่
จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามสถานที่ราชการและที่สาธารณะเริ่มที่จะมีให้เห็นแต่ก็ไม่ได้มาตรฐาน
universal design

ในส่วนของทางเดินเท้าซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุจำเป็นต้องใช้เป็นทางพื้นฐานในการสัญจรเมื่อออก
นอกบ้านตลอดจนบริเวณโดยรอบมักจะถูกถูกล้ำโดยห้างร้านและผู้ค้าขายรายย่อย ซึ่งจำเป็นต้อง
ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ทางเท้าอยู่ในสภาพที่ใช้สัญจรได้สะดวกปลอดภัยทั้งสำหรับผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็น
และผู้สูงอายุที่เดินเท้า

ผู้สูงอายุยังขาดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจหรือออกกำลังกายตามชุมชนต่างๆ ในลักษณะสวนสาธารณะระแวกบ้าน (neighborhood park) ที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกในชีวิตประจำวัน ซึ่งโดยส่วนใหญ่สวนสาธารณะที่มีอยู่มักจะเป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ประจำเมืองซึ่งไม่สะดวกเนื่องจากอยู่ห่างไกลชุมชนผู้สูงอายุและต้องเดินทางไกลหากจำเป็นต้องใช้

2. ประเด็นในด้านการเดินทางและการขนส่ง

- 2.1 ที่ยังไม่เป็นที่พึงพอใจในทัศนะและการรับรู้ของผู้สูงอายุมากนักเนื่องจากโดยมากยังขาดระบบการขนส่งสาธารณะและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางไม่ว่าจะเป็นระบบรถประจำทางที่เพียงพอและเหมาะสม จุดจอดรถและระบบการขนส่งเฉพาะด้านสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุซึ่งจำเป็นต้องมีหรือปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น
- 2.2 รถที่ใช้ในการขนส่งผู้โดยสารจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนหรือออกแบบปรับปรุงสภาพรถโดยสารสาธารณะให้มีความปลอดภัยต่อผู้สูงอายุมากขึ้น เช่น ขึ้น-ลง ด้านข้างตัวรถแทนการขึ้นลงด้านหลัง
- 2.3 จำเป็นต้องมีระบบการขนส่งสาธารณะที่ให้บริการที่น่าเชื่อถือ มีความปลอดภัย และในราคาค่าบริการที่ผู้สูงอายุสามารถจ่ายได้ โดยเฉพาะในชุมชนยังขาดการบริการรับส่งผู้สูงอายุโดยกลุ่มอาสาสมัครที่สามารถเข้าไปให้บริการตามที่ร้องขอได้ตลอด 24 ชั่วโมงทั้งนี้จำเป็นต้องมีการจัดการและประสานงานที่ดี
- 2.4 ผู้สูงอายุบางประเภทยังต้องการเดินทางด้วยตนเองโดยวิธีการที่ง่ายและสะดวก ในพื้นที่ที่ปลอดภัย เช่นการใช้จักรยานสองล้อ ซึ่งจะสามารถสร้างเสริมสุขภาพได้อีกทางหนึ่ง

3. ประเด็นในด้านที่อยู่อาศัย

ในขณะที่เมืองจะมีระดับความพึงพอใจในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกสูง แต่ในด้านการเข้าไปดูแลบ้านผู้สูงอายุยังมีน้อยซึ่งชี้ให้เห็นว่าเมืองยังมีข้อด้อยในการเข้าไปดูแลผู้สูงอายุในเชิงปัจเจก แต่จะพัฒนาสาธารณูปโภคจำพวกถนนหนทางที่ใช้ได้โดยทั่วไปในเมืองเป็นหลัก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีระบบการซ่อมแซมบ้านและสภาวะแวดล้อมของที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

ภายในบ้านยังมีสิ่งที่จะต้องซ่อมแซมอยู่เป็นระยะๆ ผู้สูงอายุยังต้องการการสร้างเสริมทักษะด้านนี้ด้วยเช่นกัน

3. ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม

- 4.1 แม้ว่าโดยภาพรวมในเมืองจะมีเวทีสำหรับการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุและเอื้อให้ผู้สูงอายุโดยทั่วไปได้เข้ามามีส่วนรวมโดยง่ายก็ตาม แต่เวทีหรือสถานที่รองรับผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงในการถูกทอดทิ้งยังอยู่ในระดับที่น้อยกว่าเมื่อเทียบกับผู้สูงอายุโดยทั่วไปจึงจำเป็นต้องที่เทศบาลจะจัดหาให้

4.2 การจัดหาสถานที่และสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นในเวทีของการมีส่วนร่วมทางสังคมที่มีอยู่ในปัจจุบันทำได้ระดับหนึ่ง ซึ่งยังไม่ทั่วถึง ผู้สูงอายุเห็นว่าจำเป็นที่เทศบาลควรที่จะจัดสร้างหรือพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้มีสถานที่ดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่เฉพาะสถานที่ที่เป็นลักษณะศูนย์โดยรวมของแต่ละเมือง แต่ควรดำเนินการแทรกเข้าไปให้ถึงในแต่ละชุมชน

4. ประเด็นในด้านการยอมรับและการมีสังกัดในสังคม

5.1 ผู้สูงอายุที่ได้รับการยอมรับในสังคมวงกว้างจะเป็นผู้มีชื่อเสียง แต่โดยทั่วไปจะได้รับการยอมรับในครอบครัวอยู่แล้ว แต่หากผู้สูงอายุที่ได้ออกสู่สังคมและสามารถทำประโยชน์เป็นที่ยอมรับผู้สูงอายุต้องมีงานหรือกิจกรรมที่มีผลผลิตทั้งในเชิงคุณค่าและมูลค่าในการกระตุ้นร่างกายจิตใจ และดึงดูดให้ขบวนการผู้สูงอายุทั้งหมดได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีชีวิตชีวา

5.2 ผู้สูงอายุต้องการการยอมรับจากสังคมในเชิงการให้ โดยสังคมจำเป็นต้องดึงเอาความรู้ความสามารถ ภูมิปัญญาผู้สูงอายุให้เข้ามาสอน สานิต หรือถ่ายทอดออกสู่สังคม

5.3 วิธีการที่สังคมจำเป็นต้องทำคือการยอมรับจากกลุ่มต่างวัย เช่น โรงเรียนหรือองค์กร สถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนวัยอื่น รวมทั้งองค์กรผู้สูงอายุอื่นๆ

5. ประเด็นการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน

โดยสภาพที่ปรากฏเมืองยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมในการรองรับผู้สูงอายุที่มีความพิการหรือทุพพลภาพ ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับสถานที่ทำงานเพื่อให้สามารถรองรับได้ ผู้สูงอายุเห็นว่าตนเองยังสามารถทำงานได้และได้แสดงออกตามความสามารถของตนและต้องการสานต่อกิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุ

6.3 เมืองควรวางวิธีการในการสร้างเสริมทักษะเพื่อสร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถหาเลี้ยงตัวเองได้ เช่น การฝึกฝนอาชีพให้แก่ผู้เกษียณอายุผู้สูงอายุเห็นว่าควรปฏิบัติต่อตนในฐานะพลเมืองมิใช่ผู้ขอความช่วยเหลือ ดังนั้นการให้บริการใดๆของผู้บริหารเมืองควรเป็นไปบนหลักการของสิทธิพลเมือง มิใช่ให้โดยมีเงื่อนไขทางการเมือง

6. ประเด็นในด้านสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร

ประเด็นนี้ที่ปรากฏในเมืองอยู่ในระดับที่น่าพอใจแต่ผู้สูงอายุต้องการส่งเสริมในด้าน

7.1 จำเป็นต้องคงรักษาช่องทางและวิธีการติดต่อสื่อสารที่ผู้สูงอายุในแต่ละเมืองนิยมใช้ เช่นแบบปากต่อปาก ใช้หอกระจายข่าวเป็นต้น

7.2 สร้างเสริมทักษะและโอกาสให้กับผู้สูงอายุที่ประสงค์จะติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย

7.3 สร้างช่องทางการติดต่อสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงในการถูกทอดทิ้ง

7. ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านความเป็นชุมชนและการบริการด้านสุขภาพ

ประเด็นนี้ที่ปรากฏในเมืองอยู่ในระดับที่น่าพอใจแต่ต้องการให้ส่งเสริมในบางด้านเช่น

- 8.1 การจัดบริการด้านสุขภาพต่อผู้สูงอายุควรคำนึงถึงวิธีการปฏิบัติในกรณีฉุกเฉินด้วยในเรื่องนี้จากประสบการณ์ในสังคมที่พัฒนาแล้วจะมีอุปกรณ์ช่วยระบบหายใจและหัวใจตามสถานที่สาธารณะต่างๆ ซึ่งเป็นช่องทางบริการการแพทย์ฉุกเฉินได้เป็นอย่างดี
- 8.2 เมืองจำเป็นต้องตระหนักว่าการบริการสุขภาพในสถานบริการควรมีช่องทางพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ
- 8.3 เมืองควรคงรักษาหรือสนับสนุนการบริการทางการแพทย์และสุขภาพะสู่ชุมชนอย่างทั่วถึง โดยมีการบูรณาการหน่วยงานต่างๆ เพื่อไม่ให้เป็นการแยกผู้สูงอายุ
- 8.4 การจัดบริการด้านสุขภาพต่อผู้สูงอายุควรคำนึงถึงผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงในการถูกทอดทิ้งอันมีสาเหตุจากความไม่เท่าเทียมกันในสังคมตั้งแต่อดีต เช่นผู้สูงอายุที่ไม่รู้หนังสือ มีความยากจน มีความเจ็บป่วย หรือมีที่อยู่อาศัยห่างไกลจากชุมชน เพื่อให้สามารถเข้าถึงการบริการเพราะ ได้รับการบริการ

สรุปวัตถุประสงค์ที่ 1

ในส่วนข้อสรุปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าจังหวัดที่เป็นตัวแทนของเมืองในภาคกลาง จะมีความโดดเด่นเรียงลำดับในด้าน ชุมชนและการบริการสุขภาพ รองลงมาคือด้านสารสนเทศและการติดต่อ การยอมรับนับถือ การมีส่วนร่วมทางสังคม การเดินทางและการขนส่ง อาคารและพื้นที่สาธารณะ ที่อยู่อาศัย และในด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องมีการปรับปรุงสถานะแวดล้อมในทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานหรือสร้างรายได้เพื่อให้เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณค่า นอกจากนี้ประเด็นที่ควรตระหนักคือการคงรักษาสังคังามที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตผู้สูงอายุหรือคนในชุมชนเมืองตลอดจนพยายามรื้อฟื้นสิ่งที่ดีและมีคุณค่าหรือเป็นเอกลักษณ์ของเมืองที่สูญหายไปให้กลับคืนมา

ข้อมูลในเชิงปริมาณจากระดับความเห็นและการรับรู้จากผู้สูงอายุและข้อมูลในเชิงคุณภาพที่สังเคราะห์จากข้อมูลบุคคลจากภาคีที่เกี่ยวข้องตลอดจนการสังเกตการณ์สภาพเมืองและกิจกรรมของผู้สูงอายุมีความสอดคล้องกัน กล่าวคือสถานะแวดล้อมของเมืองยังจัดการรองรับสังคมผู้สูงอายุได้ไม่ดึ้นก ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจและความเห็นต่อสถานะที่เป็นอยู่ไม่สู้ดีโดยมีปัญหาที่สะท้อนออกมาทั้งความต้องการด้านสุขภาพะ บ้านและชุมชน ตลอดจนเวทีทางสังคมโดยเฉพาะความต้องการในประเด็นนี้ผูกโยงไปสู่ความต้องการมีรายได้เพื่อช่วยเหลือตัวเองอย่างมีเกียรติมีศักดิ์ศรี

วัตถุประสงค์ที่ 2

เพื่อศึกษาความสามารถของเมืองในการบริหารจัดการเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ในการตอบวัตถุประสงค์นี้จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากการสอบถามบุคคลรวมทั้งกลุ่มบุคคลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและการสังเกตการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในเมืองที่เป็นพื้นที่ที่ศึกษาผลจากการวิจัยได้ข้อสรุปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 2 เฉพาะในส่วนของภาคกลางดังนี้

1. อาคารและพื้นที่สาธารณะ

ทั้งเทศบาลเมืองตราดและสิงห์บุรีตลอดจนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีศักยภาพหรือความพร้อมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุอย่างมาก

การจัดระเบียบสิ่งอำนวยความสะดวกบางด้าน เช่น ทางเท้า จัดระเบียบชุมชน เทศบาลอาจมีศักยภาพในด้านนี้ไม่เต็มที่แต่ก็มีศักยภาพที่จะแก้ไขปัญหาบนพื้นฐานทางสังคมที่สามารถพูดจากันด้วยเหตุด้วยผล

2. การเดินทางและการขนส่ง

ทั้งเทศบาลเมืองตราดและสิงห์บุรีตลอดจนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีศักยภาพหรือความพร้อมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุอย่างมาก

3. ที่อยู่อาศัย

ทั้งสองเมืองมีศักยภาพหรือขีดความสามารถที่จะทำได้โดยที่เทศบาลเมืองตราดสามารถจัดการได้ดีกว่า

4. การมีส่วนร่วมทางสังคม

ทั้งเทศบาลเมืองตราดและสิงห์บุรีตลอดจนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีศักยภาพหรือความพร้อมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุอย่างมาก

5. การยอมรับและการมีสังกัดในสังคม

ผู้บริหารเทศบาลจะให้ความสำคัญในเรื่องผู้สูงอายุเนื่องจากเป็นสังคมเล็กที่เข้าถึงตัวหรือรู้จักกันโดยตรงไม่ต้องผ่านคนกลางใดๆ เช่นเดียวกันกับผู้สูงอายุก็จะเห็น หรือรู้จักว่าแต่ละคนเป็นเช่นไร ซึ่งอาจแยกอยู่ในสายตาของกันและกันค่อนข้างมากจึงค่อนข้างง่ายในการรวมตัวกันเป็นชมรม ซึ่งที่ผ่านมามหาวิทยาลัยก็ให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนเป็นอย่างดีอยู่แล้ว

6. การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน

ทั้งสองจังหวัดมีศักยภาพที่จะส่งเสริมความเป็นพลเมืองและสร้างเสริมให้ผู้สูงอายุมีรายได้จากการรวมกลุ่มทำงานสร้างผลงานที่อาศัยภูมิปัญญาตามที่ตนเองหรือกลุ่มมีความถนัด มากกว่าการสร้างงานหรือการผลิตสินค้าที่ละมากๆ แต่เป็นสินค้าเชิงวัฒนธรรมซึ่งสอดคล้องกับศักยภาพในความเป็นพลเมืองและในเชิงภูมิปัญญาความสามารถที่มีอยู่ของผู้สูงอายุ

7. สารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร

ทั้งสองชุมชนเมืองแม้จะมีระบบการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัยแต่ผู้สูงอายุยังไม่คุ้นเคยหรือไม่สามารถเข้าถึงได้ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ แต่คงติดต่อสื่อสารโดยระบบดั้งเดิม เช่น ปากต่อปาก ฟังรายงานจากเสียงตามสายหรือหอกระจายข่าว ในปัจจุบันช่องทางในการติดต่อสื่อสารของผู้สูงจึงมีความเหมาะสมและเป็นไปด้วยดีการจัดการในเรื่องนี้ของเมืองยังมีศักยภาพเพราะผู้สูงอายุนิยมใช้แนวทางเดิมที่ง่ายและสะดวกอยู่แล้วสำหรับเมืองเล็ก

8. ความเป็นชุมชนและการบริการด้านสุขภาพ

ในประเด็นนี้ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับความร่วมมือจากผู้สูงอายุในการจัดการงานด้านบริการสุขภาพเป็นอย่างดี ผู้ใช้บริการอยู่ในฐานะเป็นผู้มีส่วนร่วม มีแนวทางการทำงานโดยใช้ชุมชนเป็นรากฐาน และอาศัยภาคีความร่วมมือ ซึ่งแนวทางดังกล่าวทำให้งานด้านการบริการสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุนั้นโดดเด่นสำหรับสองจังหวัดที่เป็นตัวแทนของภูมิภาคกลาง เช่นเดียวกับงานด้านอื่น และเมื่อพิจารณาด้านศักยภาพและความสามารถโดยรวมที่จะสนับสนุนเทศบาลในฐานะเจ้าภาพในพื้นที่ที่จะเน้นงานด้านอื่นๆ เช่นด้านสถานที่และพื้นที่ทางกายภาพแล้ว ในประเด็นนี้จะมีศักยภาพค่อนข้างมากเช่นกัน

สรุปวัตถุประสงค์ที่ 2

ในส่วนข้อสรุปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าเมืองที่เป็นตัวแทนของเมืองในภาคกลางจะมีศักยภาพในการพัฒนาให้มีความสอดคล้องหรือสามารถรองรับสังคมผู้สูงอายุได้ทั้งหมดทุกมิติของเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุเนื่องจากมีศักยภาพในการบริหาร และที่สำคัญคือการทำงานภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตรโดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานตลอดจนการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้สูงอายุที่สำคัญคือสภาพสังคมวัฒนธรรมมีมาแต่ดั้งเดิม การบริหารแบบใช้พระคุณ ตลอดจนมีการจัดการในเชิงความร่วมมือโดยส่วนราชการต่างๆ ทำให้ที่ผ่านมาจังหวัดสิงห์บุรีและตราดจัดการสังคมผู้สูงอายุได้ค่อนข้างดี ซึ่งสามารถหรือมีศักยภาพในการสร้างเมืองให้เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุได้

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงในการจัดการเมือง แม้ว่าเทศบาลจะมีความจำเป็นต้องจัดการตามภารกิจบังคับตามกฎหมายหรือนโยบายของรัฐบาลที่อาจไม่มีข้อแม้หรือเงื่อนไขในเชิงศักยภาพ แล้วข้อจำกัดบางประการ เช่น ปัญหาอุทกภัย ปัญหาข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ หรือปัจจัยแทรกซ้อนต่างๆที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งอาจเข้ามาบั่นทอนศักยภาพของเทศบาลในการจัดการให้เกิดเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุได้เช่นกัน

ข้อมูลในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพเป็นไปในทิศทางเดียวกันซึ่งบ่งชี้ถึงความจำเป็นที่เมืองต้องเริ่มดำเนินการเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุอย่างจริงจังโดยเฉพาะในประเด็นที่เป็นปัญหาและความต้องการเร่งด่วน เช่น ด้านสุขภาวะ บ้านและที่อยู่ การเดินทาง การทำงานอาชีพและรายได้ เป็นต้น

การอภิปรายผล

1. การจัดการเมืองของเทศบาลในปัจจุบันเป็นไปตามภารกิจที่กฎหมายเทศบาลและกฎหมายการกระจายอำนาจได้บัญญัติไว้ รวมทั้งการปฏิบัติตามนโยบายต่างๆของรัฐบาลโดยอยู่ภายใต้การประสานงานของจังหวัดซึ่งมีทิศทางที่สอดคล้องกับการเอื้อประโยชน์ให้พลเมือง แต่ยังคงจุดเน้นในเรื่องการจัดการสังคมผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามเมื่อมีกระแสสังคมผู้สูงอายุเข้ามาจึงเริ่มมีการรับเอาแนวคิดดังกล่าวเข้ามามากยิ่งขึ้นในการจัดการเมือง ซึ่งเทศบาลเมืองตราดและเทศบาลเมืองสิงห์บุรีเริ่มรับแนวคิดและแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับแนวทางที่กล่าว
2. วิธีการในการบริหารสังคมผู้สูงอายุและการจัดการต่อผู้สูงอายุทั้งในเชิงปัจเจกและกลุ่มเริ่มปรับเปลี่ยนจากที่ระบบราชการรวมทั้งเทศบาลที่เคยเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ ไปเป็นผู้ให้การสนับสนุน ผู้เอื้อให้เกิดความสะดวก โดยที่การทำงานจะเป็นในลักษณะหุ้นส่วนหรือพันธมิตรซึ่งเป็นไปตามหลักการหรือกรอบแนวคิดใหม่ในการจัดการ ไม่เฉพาะแต่ผู้สูงอายุ แต่เป็นหลักการในการบริหารโดยทั่วไป
3. โดยลักษณะหรือแนวทางการบริหารดังกล่าวจึงมักจะมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้สูงอายุ การสนองตอบได้ตรงประเด็นปัญหา การช่วยลดความไม่แน่นอนเนื่องจากการตัดสินใจโดยอาศัยหลากหลายความคิด และเป็นการประสานความร่วมมือเพื่อการจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นในแง่การส่งเสริมการรวมกลุ่มทำกิจกรรมตามความสนใจและการกระตุ้นให้ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจึงเป็นการสร้างเสริมศักยภาพและสร้างคนให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นวิธีการดังกล่าวจึงสอดคล้องกับกรอบแนวคิดขององค์การอนามัยโลกที่ว่าในท้ายที่สุดสถานะแวดล้อมในเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุจะเอื้อให้เกิดผู้สูงอายุที่แข็งแรงและมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

ในส่วนของการจัดการสังคมผู้สูงอายุเพื่อนำไปสู่เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในเขตภาคกลางมีดังนี้

1 จำเป็นต้องสานต่อหรือพัฒนาแนวทางการจัดการเมืองของทั้งสองเมืองเนื่องจากเดินมาถูกทาง โดยที่ไม่จำเป็นต้องพัฒนาตามแนวทางที่เน้นความทันสมัย แต่เน้นแนวทางที่ทำให้ผู้สูงอายุและชาวเมืองมีความสุข สงบ ร่มเย็น โดยเฉพาะการพัฒนาและสร้างเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุซึ่งสามารถดำเนินการได้ผลจนเป็นที่พึงพอใจของผู้สูงอายุ ในขณะที่ต้องเร่งปรับปรุงสภาพของเมืองที่กำลังจะ

ทำลายวิถีชีวิตและความสงบสุขของผู้สูงอายุ เช่น การจราจรที่แออัด ความสับสนวุ่นวายขาดความเป็นระเบียบของเมือง เป็นต้น

2. การพัฒนาเมืองจำเป็นต้องมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบ ความปลอดภัย และสุขภาวะอย่างเคร่งครัด

3. จำเป็นต้องสานต่อแนวทางการใช้ชุมชนเป็นฐานโดยการสนับสนุนการบริการสุขภาพจากภาครัฐ และภาคอื่น เช่น ภาคธุรกิจ หรือองค์กรการกุศลต่างๆ

4. มีกิจกรรมในเชิงกลุ่มของผู้สูงอายุที่หลากหลายตามภูมิปัญญาหรือความต้องการของแต่ละชุมชนมีความยืดหยุ่นตามสภาพสังคมวัฒนธรรมของชุมชน เช่น กลุ่มหัตถกรรม กลุ่มศิลปวัฒนธรรม กลุ่มสมุนไพร ทำขนม ฯลฯ

5. จำเป็นที่เทศบาลรวมทั้งส่วนราชการจะเข้าไปสนับสนุนช่วยเหลือองค์กรผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องต่อไป บนความสัมพันธ์แบบช่วยเหลือเกื้อกูลกันแบบพี่แบบน้อง ไม่ใช่แบบนายกับลูกน้อง

6. ควรรื้อฟื้นวัฒนธรรมชุมชน วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือภูมิปัญญา ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนจากเทศบาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งที่ควรกระทำเพราะเป็นการกระตุ้นให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสแสดงภูมิปัญญาและได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม
